

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κως μας θυμούνται άμα
δε έη πώς δε φοβόταν την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Έτσι γλωσσά σου τυνε ψο
ιμός της κωνόνας.

ΒΕΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΠΕΜΠΤΗ, ΚΡΗΝΙΚΗ 12 ΤΟΥ ΗΛΩΝΗΡΗ 1909

ΓΡΗΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΣΗΜΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 352

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες του Γερο-
δήμου.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ. Οι σωτήρες.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Το σκολείο και το παιδί.

ΜΑΡΚΟΣ Σ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ. Άθροπινες αντίληψεις.

Γ. ΒΛΕΤΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ. Δίπλα στο φουερό.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μίλτος Λίβεις, Σ. Σ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΧΡΟΝΙΚΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—
Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ

Τους καρτερούσαμε και ήρθανε. Και νά, οι
Σωτήρες. Και νά, οι άντρες που θα σώσουν τον
καταρτημαγμένο τουτον τόπο, νά, οι άντρες που
θα θεμελιώσουν την καινούρια πολιτική μας
ζωή, την βξω από κάθε κόμμα κι από κάθε
συναλλαγή κι από κάθε προσωπική ψωροφιλο-
τιμία. Ένας κ' ένα δλοι τους. Ριζοσπάστες,
μεταρρυθμιστές, ανοιχτόθωροι, άγνοϊ και καθα-
ροι από κάθε κομματική βρωμιά. Κι ο κ. Ράλ-
λης άρχηγός τους. Και το Υπουργείο του,
Υπουργείο Σωτηρίας, όσο κι αν ο κ. Ράλλης,
από υπερβολική μετριοφροσύνη του, δέ-
χεται αυτών το χαρακτηρισμό.

Οι περιστάσεις, μάς είπαν, εϊταν κρίσιμες.
Το Κράτος και η Φυλή περνούσανε τή μεγζλο-
βδομάδα τους, η μέρα του Σταυρωμού ζύγωνε
και η καμπάνα η θανάσιμη χτυπούσε. Ίχτροϊ
άπ' όξω κι όχτροϊ από μέσα. Οι σανίδες έτ-
ιμες και τὰ πιστόλια με σηκωμένο τον κόκ-
ορα. Κάτι μεγάλο έπρεπε να γίνει για να μπορέ-
σουμε να σώθουμε. Και το μεγζλο έγινε. Έπεσε
ο Θεοτόκης κι ανέβηκε ο Ράλλης. Σωροβαλιά-
στηκε το ένα προσωπικό κόμμα και ήρθε κορ-
δωτό και λυγιστό το άλλο. Και σωθήκαμε.

Σε μία τέτια κρίσιμη περίσταση η Μεγάλη
Κρήτη ποδοπάτησε τὰ προσωπικά κόμματα κ
ένωθηκε σ' ένα κόμμα, κάτου από μία σημαία
λευκή, κάτου από έναν πόθο άγνο και μεγζλο.
Ή ταπεινή Έλλάδα δέν είχε τή δύναμη νάν
τή μιμηθεί. Οι πολιτικοί άρχηγοί της δέν είχαν
το κουράγιο νάφισουν καταμέρος τις προσωπικές
μικροφιλοδοξίες και τὰ κομματικά βρωμοσφύ-
ροντα και να ένωθουνε σ' ένα κ κόμμα και να
κάνουνε μία Κυβέρνηση Οικουμενική, καθώς τή
λένε, που να κοιτάζει να σώσει ό,τι μπορείται
από το ναυαγισμένο σαπιοκάραβο. Όχι. Το σα-
πιοκάραβο μόνο από τὰ προσωπικά κόμματα θα

σωθεί—γιατί έπιτέλους σωτηρία είναι και το
άποβούλιαγμα.

Νά ξηγουμάστε. Δέ φταίει ο κ. Ράλλης, δέ
φταίει ο κ. Θεοτόκης, δέ φταίει κανείς από τους
παλιούς κι από τους καινούριους Υπουργούς
για ό,τι κακό έγινε και για ό,τι κακό θα γίνει.
Για το κακό δέ φταίε και καλό δέν μπορούνε
να κάνουν, όσο άγαθή διάθεση κι αν έχουνε. Ή
ρίζα το κακού είναι άλλο, είναι πιο βαθιά,
είναι άπλωμένη σε όλο μας το Είναι. Και όλο
μας το Είναι πρέπει ν' αλλάξει για να βρούμε
τά γιατρεία. Δυστυχώς ούτε ο κ. Ράλλης ούτε
κανένας άλλος από τους Υπουργούς του μξ
δίνουν την παραμικρότερη έλπίδα πώς θα ζη-
τήσουνε να βρούνε το κακό και νάν το χτυπή-
σουνε στη ρίζα του. Είναι και μένουμε Σωτήρες
σήμερα, γιατί μάς σώσανε από τον κ. Θεοτόκη
"Όπως θάναι αύριο Σωτήρας ο κ. Θεοτόκης που
άρθει να μάς σώσει από τους Υπουργούς του
κ. Ράλλη. Κ' έτσι θα καρτερούμε πάντα το
μεγζλο το Σωτήρα που θάρη να μάς σώσει
από τους δύο τους κι από κάθε άλλο Σωτήρα
της σειράς τους. Άδιάφορο αν ο Σωτήρας αυτός
τύχει να λέγεται Σεφκέτ ή Έπανάσταση.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ

ΤΟ ΣΥΝΕΙΘΙΣΜΕΝΟ ΜΟΥ ΟΝΕΙΡΟ

Νες σε β' θιόρητο όνειρο και μάγο συχνοπλάθω
Κάποια γυναίκα άγνωρίστη που μ' αγαπάει σαν που

Και που δέν είν' δλότελα την πάσαν ώρα ίδια,
Όχι μών άλλη πιο πλδ και που με νοιάζει σαν

Γιατί με νοιάζει και γι' αυτήν αλλοίμονο ή καρδιά
μου

Γίνεται μόνο διάφανη και μοναχά γι' αυτή
Αν είναι πιά ένα πρόβλημα. Τ' όγρο το μέτωπό μου
Νά μου δροσίση μόνο αυτή δακρύζοντας μπορεί.

"Αν είν' ξανθή, μελαχρινή ή καστανή, δέν ξέρω!
Τ' όνομά της δλόηχο, γλυκό φέρνω στο νο
Σά δυο που άγάτην έχουνε και που ή ζωή διώχνει
γι' άλλοθ.

Το βλέμμα της με βλέμματα παρόμοιο είν' αγαλμάτων
Και γιά φωνή της μακρινή κ' ένάρετη και σιγανή
Το άλίγιστο έχει των φωνών που περιτύλιξε ή σγή.

Μετ. Σ. Σ.

ΠΩΔ ΒΕΡΑΙΝ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

Ταξίδενα, τώρα και τρία χρόνια, σι "Άγιο
Όρος, και για διασκέδαση και για να κοιτάξω
κάτι χειρόγραφα. Και σκαλιζοντας μία μέρα
στη Βιβλιοθήκη, πήρε το μάτι μου δεμάτι χαρ-
τιά τυλιγμένα σε κεντημένο μαντίλι, με σταυρό
άπ' έξω, κι από κάτω μεγάλα γράμματα,
«Φυλλάδες του Γεροδήμου».

— Τί χαρτιά είν' αυτά; ξωτώ τον Καλό-
γερο που με συνόδευε.

— Κ' εγώ δέν καλοξέρω, αποκρίνεται ο
Καλόγερος. Πέρασε πρότεροι ένας γέρος από
δώ και τ' άφηκε. Δέν ήθελε να πη μήτε πούθε
ήρθε μήτε πού πήγαινε. Εϊταν άμίλητος κι
άκόντευτος. Εήγησε μόνο στον Ήγούμενο πώς
αυτά είναι τὰ χειρόγραφα του, κι όποιος πε-
ραστικός επιθυμεί ως τὰ διαβάση, κι όποιος τὰ
διαβάση από την άρχή ως το τέλος και του
άρεσουν, μπορεί και να τὰ πάρη μαζί του.

— Και δέν τὰ διάβασε κανένας ως τώρα;

— Κανένας. Τάρριξε ο Ήγούμενος μία
ματιά, και μάς ειπε πώς είναι γραμμένα σε
βάρβαρη γλώσσα. Τὰ κοιτάξε κ' ένας καθη-
γητής που ταξίδευε στα μέρη μας τις προάλλ-
ες, και σούφρωσε τὰ φρούδια του και τὰ χείλη
του σαν το χορτάτο που βλέπει ξερό ψωμί.

— Είμαι περίεργος να τὰ δω κ' εγώ,
είπα του Καλόγερου.

Και κάθισα κι άρχισα να διαβάσω. Και
βλέποντας ο Καλόγερος πώς δέ μ' έπιανε άνα-
γούλα κ' έμένα, μόνο διάβαζα κι όλο διάβαζα,
με καλονόχτισε (είτανε βράδυ), και μου ειπε,
σαν άποτελειώσω, να κλειδώσω και να φέρω
το κλειδί στο κελλί του.

Πρέπει να κοντεύανε χαράματα σά' ξανά-
δεσα τὰ χαρτιά στο πανί. Τὰ πήρα στην άμα-
σκάλη μου, έσβυσα το καντήλι, βγήκα και κλει-
δωσα την πόρτα. Τρέχω στο κελλί και ξυπνώ
τον Καλόγερο και του δίνω το κλειδί.

— Τὰ διάβασα όλα, του είπα, κ' είναι δικά
μου. Όρίστε αυτό το τάλλαρο για τή' κλω-
σύνη σου. Πηγαίνω τώρα στον άγωγιάτη μου,
να ξεκινήσω με τή δροσιά. Έχε γεια, και προσ-
κυνήματα στον Ήγούμενο.

Κ' έφυγα με τὰ χαρτιά του Γεροδήμου
μαζί μου. Εϊτανε χτήμα μου, και δέν μπορούσε
κανένας να μου τὰ πάρη. Μά οι Καλόγεροι
είναι παράξενοι κάποτε, και δέν ήθελα ν' άρ-

χίω λογομαχητὰ μαζί τους, ἀνίσως και τοὺς περνοῦσε ὑποψία πῶς κάτι ἀξίζουσι αὐτὰ τὰ χαρτιά. Καβαλλίκεψα λοιπὸν τὸ λογο κ' ἔφυγα.

Σὰν ἦρθα στὴν Ἀθήνα και τὰ ξαναδιάβασα, και μοναχὸς μου και με τοὺς φίλους μου, ἀποφάσισα νὰ τὰ δώσω και στὸ κοινὸ. Μηγαρῆ δὲν εἶχα και τοῦ Γεροδήμου τὴν ἄδεια; Ὅριστε τί ἔγραφε ἐπάνω στὸ ξόφυλλο :

« Αὐτὸ τὸ χερσόγραφο δὲν εἶναι μῆτε ἀληθινὲς ἱστορίες μῆτε παραμῦθια. Εἶναι και τὰ δυό. Ὅποιος τὸ πρωτοδιαβάσῃ ὡς τὸ τέλος, εἶται ὁ κληρονόμος μου. Ἄς τὸ κάμῃ ὁ, τι θέλει. Ὅποιος τὸ μισοδιαβάσῃ και πῆ πῶς δὲ βρίσκει μερικὲς ἀλήθειες μέσα σ' αὐτὸ τὸ παραμυθολόγι, και πῶς μερικὰ παραμῦθια δὲν εἶναι κι ἀπὸ ἀληθινὲς ἱστορίες ἀληθινότερα, ἄς ἔχῃ τὸ ἀνάθεμα, ἀμήν».

A. B.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Πρὶ διαβάσης τις φυλλάδες μου, Χριστιανὲ ποῦ με πήρες στὰ χέρια σου, ἴσως θέλεις νὰ ξέρῃς ποῖός εἶναι ὁ Γεροδήμος. Ἄς σοῦ δηγηθῶ λοιπὸ με λίγα λόγια τὰ πρῶτα μου χρόνια, πρὶν καταπιστῶ τις ἄλλες φυλλάδες. Ὅσο γιὰ τὰ κατόπι τὰ χρόνια, μπορεῖς και νὰ τὰ μαντέψῃς ὡς ἓνα βαθμὸ. Τὸ παιδί θὰ σοῦ δείξῃ τὸν ἄντρα. Δὲ γνῶρισα, και πιστεύω μῆτε τοῦ λόγου σου δὲ γνῶρισες ἄνθρωπο ποῦ τοῦ ἄλλαξε τὰ κανάλια ὁ καιρός.

ΠΡΩΤΗ ΦΥΛΛΑΔΑ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

Α'.

ΜΑΝΝΑΣ ΓΥΙΟΣ

Γεννήθηκα στὸ σπιτί της μάννας μου, σὲ νησί της Τουρκίας. Εἶταν αὐγὴ, πρῶτο λάλημα πετεινοῦ. Τὸ δικὸ μου εἶταν τὸ δεύτερο λάλημα τὴν αὐγὴ ἐκείνη. Ἄκουσα πῶς σὰ με φάσκωσε και με κρατοῦσε στὰ χέρια της ἡ μαμμὴ, ἔβλεπα τὸ λυχνάρι και στήλωνα τὰ μάτια μου κατὰ τὸ φῶς. Αὐτὸ δὲ μοῦ φαίνεται και παράξενο. Τὸ παράξενο εἶναι ποῦ σὰ μεγαλώσωμε δὲν ἔχουμε τόση γνῶση. Χρόνια και χρόνια μπορεῖ νὰ μένῃ λαὸς στὸ σκοτάδι, και σπῖθα νὰ δῆ, σφαλνὰ τὰ μάτια του. Κι ἄλλοι στον ποῦ τίναξε τὴ σπῖθα στὴ μέση!

ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΦΥΣΕΡΟ

Γκάπ.

Κατίβασε γιὰ στερνὴ φορὰ τὴ βαριά του ὁ μαστρο-Μαθιὸς πάνου στὴν ἀναμένη ἀξίνα κι ἀντιβούηξε τὸ στενόχωρο γύφτικο. Τάπογεμα δὲ θὰ δουλεύανε· εἶτανε Μίγα Σάββατο κ' ἡ δουλειὰ τέλιωνε τὸ μεσημέρι. Ὁ μαστρο-Μαθιὸς τραβήχτηκε ἀπ' τὸ καμῖνι, βγήκε στὴν πόρτα και κάθισε στὸ πέτρινο κατώφλι.

Οἱ Χριστιανοὶ ἕνας με τὸν ἄλλο περνοῦσαν μπροστὰ του φορτωμένοι ψώνια. Κουλοῦρες λαμπριάτικες, αὐγὰ κόκκινα, ἀρνιά ζωντανά, κεριά, κάθε χρῆσιμο γιὰ τὴν κοιλιά και γιὰ τὸ λούσο. Μουσκίδι στὸν ἰδρώτα ὁ μαστρο-Μαθιὸς καθότανε συλλογισμένος, μασώντας, χωρὶς νὰ νοιώθῃ γιατί και πῶς, ἓνα ξερὸ κομμάτι ψωμί, μουντζουρωμένο ἀπ' τὰ δάχτυλά του. Κι ὁ ἰδρώτας ἔσταζε στὴν πίτσινη μπροστέλλα του, χαράζοντας αὐλάκια στὸ πασπαλισμένο ἀπ' τὴν ἀσβόλη πρόσωπό του. Ἀνάσαινε

Ὁ πατέρας μου συχωρέθηκε πρὶ νὰ γεννηθῶ... Εἶμουνα λοιπὸν τῆς μάννας μου γυιὸς, και μ' ἐκείνην ἀρχίζω αὐτὰ τὰ πρῶτα μου χρόνια.

Και τ' ἀρχίζω με λίγα λόγια. Σκοπὸς μου, καθὼς εἶπα, εἶναι νὰ γνωριστῶ με τὴν ἀφεντεῖά σου, ἀγνωρίστε πατριώτη και κληρονόμο μου. Νὰ ξέρῃς ποῖός εἶναι ποῦ σοῦ ἀφίνει αὐτὴ τὴν παράξενη σερμαγιά. Ἄ σοῦ πῶ πῶς εἶμαι ὁ Γεροδήμος, τίποτις δὲ θὰ καταλάβῃς. Ἄ σοῦ πῶ πῶς εἶμαι λιγνός, μαυριδερός, ἀσκημος, και λίγο κουτσός, τότες ἴσως με ξανατυλίξῃς και στὸ μαντίλι, και Θεὸς πιά τὸ ξέρει πότε θὰ διαβαστοῦν αὐτὲς οἱ φυλλάδες! Ἴσως εἴταν χίλια χρόνια και δὲ γυρεύουσε χερσόγραφο ν' ἀποδείξουν πῶς και πρὸ χίλια χρόνια βρισκότανε Ῥωμιοὶ ποῦ πασκίζανε νὰ γράφουν τὴ γλῶσσα τους.

Ἐκεῖνο ποῦ ἴσως πρέπει νὰ ξέρῃς εἶναι τί λογῆς γυναίκα εἶταν ἡ μάννα μου, και με τί λογῆς μάτια μ' ἔμαθε νὰ βλέπω τὸν κόσμο. Και τότες με καλὸ ἀρχίζουμε τὴ δουλειὰ μας.

Πρῶτη φορὰ ποῦ φύλαξα τὴν εἰκόνα της μάννας στὸ νοῦ μου μέσα, εἶτανε σὰ μ' ἐνιβε μιὰ Κεριακὴ πρῶτὴ και με συγκύριζε νὰ με πάῃ στὴν Ἐκκλησιά. Πρέπει νὰ εἶμουν ὡς τεσσάρω χρόνων. Πῶς πέρασαν αὐτὰ τὰ τέσσερα χρόνια, ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ πρωτοάνοιξα τὰ μάτια μου, ὡς τὴν Κεριακὴ ἐκείνη ποῦ μ' ἐνιψε ἡ μάννα μου στῆς ἀλῆς τῆ βρουσοῦλα, εἶναι ἀγραφή ἱστορία. Στὸ νοῦ μου δὲ γράφηκε. Τὴ νὰ τὴ λέω; Δανεισμένα λόγια θὰ λέω. Τὸ πολὺ νὰ πῶ πῶς δὲν ὑπόφερε τὸ σπῖτι μας ἀπὸ μεγάλο κακὸ, δὲν ἦρθε κανένας σεισμός νὰ τὸ πλακώσῃ, κανένας δανειστής νὰ βουλῶσῃ τις πόρτες του, δὲν ἦρθε πιά κι ὁ χάρος νὰ τὸ βημάξῃ. Τὴ θέλαμε ἄλλο; Τώρα ποῦ εἶτανε χήρα, τύλιξε ἡ δύστυχη ἡ μάννα μου τὸ κεφάλι της με τὴ μαύρη τὴ μαγουλίκα, δούλευε στὸν ἀργαλειὸ, κ' ἔτσι ζούσαμε. Ἡ ἀδερφή μου ἡ Ἄννοῦλα, ἔξη χρόνια μεγαλύτερή μου, κοίταζε τις μικροδουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ, μοῦ ἔκανε και τὴν παραμάννα. Βλέπεις τώρα πῶς εἶχα κι ἀδερφή. Τὴ ζωγραφιά της θὰ τῆνε δῆς κατόπι. Τὴ φυλάγω σὲ ξεχωριστὴ γωνιά της καρδιάς μου, με καντηλάκι ἀναμμένο μπροστὰ της ποῦ δὲ σβύνει ποτές.

Πήγαμε λοιπὸ στὴν ἐκκλησιά ἐκείνη τὴν Κεριακὴ. Ἐκεῖ, μέσα στὸ γυναικίτη, μπροστὰ στὸ καφάσι, καθὼς ποῦ ἔκανε τὸ σταυρὸ της, ἐκεῖ ἀνασήκωσα τὸ πρόσωπό μου και τὴν καλοεῖδα πρῶτη φορὰ τὴ μάννα μου, με μάτια ποῦ ἀφίνουν εἰκόνες μέσα

στὸ νοῦ. Εἶτανε μαῦρα ντυμένη. Τὰ μάγουλά της κατάχλωμα. Ἀπὸ τὴ χαμηλωμένη ματιά της ἔσταζε τέτοια λύπη, ποῦ κοίταζες τὰ χεῖλη νὰ δῆς τί τρέχει, και κει ἐβρισκες τὴν πίκρα ζωγραφισμένη. Αὐτὰ εἶπα τὰ μάξουα τότες και τὰ κρυδα στὴν καρδιά μου, νὰ τ' ἀνιστορῶ και νὰ τὰ νοιώθω τώρα ποῦ μῆτε κείνη πηγαίνει πιά στὴν ἐκκλησιά, μῆτ' ἐγὼ ἔχω τὴ δύναμη ποῦ μαξεύει λουλοῦδια της νιότης γιὰ τὴν ἐρημιὰ ποῦ τὴ λένε γεράματα. Ἄν εἶσαι και σὺ ἐξηγτάρης, ἀγνωρίστε πατριώτη, πές μου, ἂν μπορῆς, πῶς δὲ βγάξεις και σὺ τέτοιες εἰκόνας ἀπὸ τὸ θυμητικό σου, εἴταν καθίξῃς στὸν ἴσιο τῶν χρόνων σου ἀδυνατισμένος κι ἀποσταμένος, νὰ ξεκουραστῆς και νὰ δυναμώσῃς. Πές μου ἂ δὲ βρισκῆς παρηγοριὰ στὰ γλυκά τους τὰ χρώματα, μὰ ἄς εἶσαι και φονιάς, κι ἀβοκάτος, και — δάσκαλος! Πές μου ἂ δὲ φωνάξῃ τότες κρυφῆ φωνὴ μέσα σου «Μάννα μου», κι ἄς ἔμαθες νὰ κλίνῃς τὸ «μήτηρ», με τὸ δυϊκὸ του μαζί!

Τὴ παράξενο ἔμω, τίποτις ἄλλο νὰ μὴ θυμῶμαι σ' ἐκείνη τὴ λειτουργία! Μῆτε τὸν παπᾶ, μῆτε τοὺς ψαλτάδες, μῆτε πολυέλικους, μῆτε μανάλια! Τίποτις ἄλλο, παρὰ τὴ μάννα μονάχα! Τὴ μαυροφόρα τὴ μάννα, και σύννεφα ἐλοτρόγυρα! Ξεχάστηκαν εἶπα τὰλλα, γιὰ τὴν καλὴ σου τὴν τύχη...

ΣΗΜ. Ἐδῶ ἀφίνουμε μερικὰ ποῦ δὲν φαίνονται χρειζόμενα γιὰ τὸ σκοπὸ τοῦ βιβλίου.

... Ὅσες μακινάδες μποροῦνε νὰ φανταστοῦν τί σημάδια μᾶς ἀφίνουν τὰ λόγια και τὰ καμώματά τους, τί φυλαχτήρια καταθέτουμε στὴν καρδιά μας, ἔπρεπε κι ἀπὸ βασιλισσες νὰ γίνονται πῶς περῆφανε. Νὰ ξέρουμε μόνο πῶς σὲν ἀναπαύονται στὸ μνήμα θὰ σπαρταρᾶ ζωντανὴ μιὰ τους πράξη, ἓνα τους χάδεμα στὸ νοῦ τοῦ παιδιοῦ τους, — τί ἄλλο θέλουν! Ποῖός μεγάλος τοῦ κόσμου τεχνίτης ἀφίνει τέτοια σημάδια ἀθάνατα! Ποῖός ποιητής, ἢ φιλόσοφος, ἢ και — δάσκαλος!

Ἄλλα δυὸ χρόνια πρέπει νὰ κολουπούσα στὰ παιδιακήσια μου χρόνια σὲν ψάρι: στὰ γαλανὰ του νερά, και κόσμο δὲν ἔβλεπα παρὰ σὲν πηδοῦσα κάποτες ἀπάνω στὸ κύμα και κοίταζα στὸν ἄερα τότε ἀχτίδες, τότε σκοτάδι.

ΣΗΜ. Κ' ἐδῶ ἀφίνουμε μερικὲς σελίδες.

B'

ΠΡΩΤΕΣ ΑΓΑΠΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΙ ΠΟΝΟΙ

Περνοῦσαν ὡς τόσο τὰ χρόνια. Τὸν ἐννοιωθα πιά

— Μόνο γὼ δὲν ἔχω, συλλογίστηκε ὁ μαστρο-Μαθιὸς.

Ἐβαλε τὴν τελευταία μπουκιά στὸ στόμα του και σηκώθηκε.

Τὰ παιδιὰ μέσα στὸ γύφτικο βάνανε σὲ τάξη τὰ πράματα και τάφεντικό τάβιαζε νὰ κλείσουνε μιὰν ὄρ' ἀρχήτερα.

— Ἐλα, μαστρο-Μαθιέ, φώναξε τάφεντικό, θὰ κλείσωμε.

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ — τοῦ λέει ὁ μαστρο-Μαθιὸς, μπαίνοντας στὸ μαγαζι — οὐτ' ἓνα πεντὸδραχμο δὲ θὰ μοῦ δώσης;

— Λεφτό. Ἐχεις παρμῖνα, δῶ και πέντε μέρες, εἴκοσι δραχμὲς μπροστάντζα, γιὰ τὴ βδομάδα ποῦρχεται. Ποῦ νὰ βρεθοῦνε, μαστρο-Μαθιέ;

— Μὰ δὲν ἔχω ψωμί γιὰ τὰ παιδιὰ μου!

— Τὴ νὰ σοῦ κάω; μὴν τὰ ξώδεους.

— Σὺ τὸ ξέρεις πῶς εἶχα λεχῶνα τὴ γυναίκα μου!

Τάφεντικό δὲν τοῦδωσε ἀπόκριση, μόνο κοίταζε πῶς θὰ βιάσῃ τὰ παιδιὰ γιὰ νὰ τελιώνουν τὸ γρηγορώτερο.

Ὁ μαστρο-Μαθιὸς, τετράγνος ἄντρας, ὡς ἐκεῖ πάνω, καμμιὰ σφραγιστὰ χρόνια, δὲν εἶπε

βαθιά και τὰ γαλανὰ μάτια του στριφογυρίζανε ἀργὰ, ἀργὰ μέσα στὶς κατάμαυρες βαθιὲς τοὺς κόχες. Κοίταζε τὸν κόσμο, ποῦ περνοῦσε και τοῦ φινύτουσαν ὅλοι εὐτυχισμένοι, χαροῦμενοι. Τὰ παιδιὰ με τις χαρτοστολισμένες λαμπάδες τους πηδοῦσαν στὸ δρόμο, γεμάτα χαρὲς και τάρνακια βελάζανε στὶς μάντρες τῶν πλαϊνῶν σπιτιῶν.

Μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε:

— Ποῖός ἔχει ἀρνιά γιὰ σφάξιμο!

Ἡ φωνὴ γνωστὴ ἔκανε τὸ μαστρο-Μαθιὸ νὰ γυρῆ κατὰ τὸ μέρος της και νὰ ἰδῇ τὸ φίλο του, τὸ Γιάννη Πέργαρη, ποῦ ἔρχονταν φωνάζοντας και κρατώντας στὰ χέρια ἓνα μαχαίρι, μιὰ φουσκατῆρα κ' ἓνα τσιγγέλι.

Χαμογέλασε.

— Βρὲ Γιάννη, βρὲ πότε μούγιες χασάπης;

— Ἐ, γειά σου μαστρο-Μαθιέ. Βγήκα και γὼ γιὰ τὸ ψωμί. Νηστεύεις, βλέπω· καλὸς Χριστιανός.

— Μεῖς και πότε δὲ νηστεύουμε; εἶπε ὁ μαστρο-Μαθιὸς, κουνώντας τὸ κεφάλι.

— Χρόνια πολλὰ.

— Νὰν τᾶχης, τὰποκρίθηκε ὁ μαστρο-Μαθιὸς. Κι ὁ Γιάννης ἔστριψε τὴ γωνιά φωνάζοντας:

— Ποῖός ἔχει ἀρνιά γιὰ σφάξιμο!

ὥρα τὸν ἑαυτὸ μου. Ἦξερα πὼς εἶμαι: ε φτωχοί, πὼς ἔπρεπε νὰ δουλεύῃ ἄνθρωπος γιὰ νὰ ζήσῃ, πὼς γι' αὐτὸ δούλευε ἡ μάνα μου, καὶ πὼς σὰ μεγαλώσω θὰ δουλεύω κ' ἐγώ. Δηλαδή τῆξερα καθὼς ἦξερα πὼς κάθε βράδῳ βασιλεύει ὁ ἥλιος καὶ βουτάει στὸ πέλαγο. Τὸ γιατί τοὺς δὲν τὸ ἀπείκαζα· τὸ γιατί γλυκοχαράζει κατόπι, κι αὐτὸ ἔχι πάντα. Στὰ παιδικήσια τὰ χρόνια τὰ παίρνομε καθὼς φαίνονται ὄλα. Ζουγραφιστὲς μαζεύομε καὶ τίποτις ἄλλοι. Μὰ αὐτὸ δὲν πάει νὰ πῆ καὶ πὼς δὲ νοιώθουμε κόσμο. Παιδιὲ δὲν εἶναι ποῦ δὲ σκαρώνει ἕνα μικρόκοσμο γύρω του, μὲ τοὺς φίλους του, μὲ τοὺς ἔχτρούς του, ἄλλους νὰ τοῦ ζητοῦνε δανεικὰ, ἄλλους νὰ τονε ζηλεύουν, ἄλλους νὰ τὸν κατατρέχουν, κι ἄλλους νὰ τονε διαφεντεύουν. Παιδιὲ δὲν εἶναι ποῦ δὲν ἔχει τίς συλλογὲς του, τίς πίκρες, τίς στενοχώριες. Ποιὸς δὲ θυμάται σπάσιμο παιχνιδιῶν, φταίξιμο ποῦ δὲν κρύβεται, ποιὸς δὲν ἐνοίωσε κοφτερὸ μαχαιράκι στὴν καρδιά του σὰν ἔφυγε κανένας ἀγαπημένος ἀπὸ τὸ σπίτι, ἢ κι ἀπὸ τὴ γειτονιά; Ἐγὼ τονε θυμοῦμαι ἀκόμη τὸ φίλο μου τὸ Ζανούλη σὰν ταξίδευε γιὰ τὴν Ἰμπρο μὲ τὸν πατέρα του. Ράγιζε ἡ καρδιά μου. Εἶτανε βράδῳ ὅτα μὲ πλάκωσε ἡ θλίψη αὐτή. Ἡ Ἀνοῦλα συγύριζε τὸ τραπέζι καὶ τραγουδοῦσε τὸ καινούριο τραγούδι τῆς Λενιώσ τοῦ Καλαφάτη. Κ' ἡ μάνα, γιὰ νὰ μὲ κάμῃ νὰ λησμονήσω τὸν πόνο μου, ἄρχισε νὰ μοῦ δηγᾶται τὴν ἱστορία τοῦ τραγουδιοῦ. Μοῦ παράστηνε κάτι Τούρκους ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ καὶ φέρνουνε χαλασμό. Πατοῦνε σπίτια καὶ πύργους, σκοτώνουνε χριστιανούς, κλέβουν τὰ παιδιὰ τους, καὶ τὰ παίρνουνε στὴν Ἀνατολὴ καὶ τὰ τουρκέβουν. Σὰν πέτρες ἔπεφταν αὐτὰ τὰ λόγια στὸ μικρὸ μου κεφάλι. Ἐσχῶ τὴν ἱστορία τῆς Λενιώσ, κι ἀρχίζω καὶ ρωτῶ χίλια ἄλλα πράματα. Γιατί τοὺς ἀφίνουμε τοὺς Τούρκους καὶ τὰ κάμνουν αὐτὰ; Πὼς δὲ λέμε τοῦ Δεσπότη νὰ τοὺς παιδέψῃ; Καὶ σὰν τουρκέβουν, τί γίνονται τὰ παιδιὰ; Κ' ἡ μακαρίτισσα μοῦ τὰ ξηγοῦσε ὄλα μὲ ὑπομονή, πὼς αὐτοὶ εἶναι πώτεροι ἀπὸ μᾶς, πὼς εἶναι ἀφεντάδες αὐτοὶ, πὼς ἔμετε ἄλλο φίλο δὲν ἔχουμε παρὰ τὸ Θεὸ, κι ὁ Θεὸς θὰ μᾶς γλυτώσῃ μὴ μὲρα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καθὼς μᾶς γλύτωσε ἀπὸ τὸ θανατικὸ πρόπερι.

Μὲ θεράπεψε ἡ προφητεία αὐτή. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς γλυτώσῃ. Ἐνα φύσημα, καὶ θὰ τοὺς πετάξῃ ἔλους στὴ θάλασσα. Ἐμεῖς θὰ καθουμάστε στὰ μιντέρια, κι αὐτοὶ θὰ πετοῦν καὶ θὰ φεύγουν.

πιά λέξη. Ἐβγαλε τὴν μπροστέλλα του, βούτηξε δυὸ τρεῖς φορές τὰ χέρια στὸ καδὶ καὶ νίφηκε. Φόρεσε μετὰ τὸ σκούφο του, κ' ἔφυγε, χωρὶς νὰ μιλήσῃ σὲ κανένα.

Μὲ τὰ χέρια στίς μπροστινὲς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ του, τὸ κεφάλι σκυφτό, πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι του. Τρεῖς δεκάρες εἶχε στὴν τσέπη καὶ τὸν περίμενε λεχὼνα γυναίκα καὶ τέσσερα μικρὰ παιδιὰ. Τί νὰ τίς πρωτοκάνῃ!

Πήγγιζε συλλογισμένος. Ποῦ νὰ γύρῃ, ποιὰ πόρτα νὰ χτυπήσῃ. Καὶ νὰ μὴ δούλευε, δὲν τὸν ἐνοιαζε· μ' αὐτὸς δὲ σκόλασε μῆτε μὴ μέρα. Ἀπ' τὴν αὐγὴ ὡς τὸ βράδι ψηνόταν' ἐκειδὰ στὸ καμίνι γιὰ τὸ ψωμί, καὶ νὰ, ποῦρθε Λάμπρη καὶ ψωμί δὲν εἶχε. Μὴ χειρότερα!

Καμμιά φορὰ ἔφτασε σπῆτι του. Ἐσπρωξε τὴν πόρτα καὶ μπῆκε. Τὰ παιδιὰ, ποῦ πκίζανε μὲ τὸ γατάκι, τὰ φῆσανε καὶ τρέξανε ἀπάνω του γελαστά. Ἄλλο τοῦ τραβοῦσε τὸ σάκκο, ἄλλο τὰ χέρια· τὰ μικρότερα τοῦ ἀγκαλιάζανε τὰ πόδια.

Τὰ χαϊδεψε, ἔτσι δὲ, μὲ τὸ χέρι του, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ τοὺς πῆ οὐτ' ἕνα κλλὸ λόγο.

Λέε καὶ τὸ φαρμάκι τοῦχε σφαλισμένο τὸ στόμα. Τράβηξε ἴσα στὸ κρεβάτι ποῦ εἶπνε ξεπλω-

— Ὡς τόσο τί τὴν ἔκαμαν τὴ Λενιώ; ρωτῶ ἄξαφνα.

Ἐκείνη τὴν ὥρα, νὰ καὶ μπαίνει ὁ γερο-Βασίλης. Ὁ γερο-Βασίλης εἶχε παρμένο ἀποκοπὴ τὸ χτήμα μας στὴν ἀγαπημένη αὐτὴ τὴν ἐξοχὴ ποῦ περνῶ τώρα τὰ γερατεῖά μου, καὶ ποῦ τὴ λένε Μεσοβοῦνι. Ἐρχότανε συχνὰ τὸ βράδῳ, καὶ δειπνοῦσε μαζί μας. Πρόσχαρος γέρος, λίγα λόγια μὲ ξένους, πολλὰ μὲ δικούς. Μποροῦσε νὰ πηδήξῃ σὲ πηγάδι γιὰ νὰ γλυτώσῃ σκυλλί, μὰ εἶταν καλὸς καὶ νὰ ξαντερῶσῃ κλέφτη, ἂν τὸν ἐπιανε στάμπέλι. Κατοικοῦσε στὸ χτήμα, στὸ ἴδιο μέσα τὸ καλύδι ποῦ γράφονται αὐτὲς οἱ φυλλάδες, χτισμένο σὲ χρόνους ποῦ δὲν τοὺς ἔφταξε μῆτε κείνος. Καὶ τώρα ποῦ εἶτανε χειμῶνας, ἀνέβαινε στὸ χωριό. Ἐτρωγε, κουβέντιαζε, κ' ὕστερα πλάγιαζε. Καὶ τὸ πρωτὶ, πρὶ νὰ φέξῃ, εἶτανε φευγάτος μὲ τὸ ζεμπιλί του.

Ἐμπαινε λοιπὸν ὁ Βασίλης ἐκείνη τὴ βραδιά, κι ἀπὸ τὸ συνηθισμένο του πιδ γελαζόμενος. Εἶταν καλὸς ψαρῆς, καὶ θαρρέφαμε πὼς ἡμᾶς ἔφερνε μεγάλη ἀρμαθιὰ σαργούς. Μὰ τὸ ζεμπιλί ἄλλο ἀπὸ μαῦρες ἐλιές δὲν εἶχε.

— Τί τρέχει, γέρο, καὶ μᾶς ἔρχεσαι ἀπόψε τόσο χαρούμενος; ρωτᾶει ἡ μάνα.

— Τὴνὲ βρήκα τὴ Λενιώ καὶ τὴν ἔφερα πίσω ἄρρωστη καὶ χλωμῇ, ἀδυνατισμένη, μὰ ἀπείραχτη καὶ τιμημένη σὰν τὴ δροσιὰ πᾶς στὸ φύλλο. Ὁ Θεὸς τῆς ἔστειλε τὴν ἀρρώστια καὶ τὴνε γλύτωσε ἀπὸ τὰ καταραμένα τοὺς νύχια. Δέκα μέρες βασανίζοτανε στοῦ Καρὰ Μεχμέτη τὴν κούλα, ποῦ τὴνε φύλαγαν κρυμμένη ὥσπου νὰ γιάνῃ, μὰ πήγγαινε ἀπὸ τὸ κακὸ στὸ χειρότερο. Ἐτρεμε μερονητὶς σὰ νὰ εἶτανε μαγεμένη. Μὰ ἐγὼ θαρρῶ πὼς εἶχε τὴν Παναγιὰ μέσα της καὶ τὴνε βοηθοῦσε. Εἶπανε νὰ τὴν ξεκάνουνε, μὰ τὸ εἶχαν προσταγῇ ἀπὸ τὸν ἀφέντη τους νὰ μὴν τὴν ἀγγίξουν ὥσπου νὰρθῇ στὸ δικὸ του χαρέμι. Φωνάζουνε λοιπὸν τὸν ἅγιο τους τὸν Ντεντέ νὰ τὴ διαβάσῃ καὶ νὰ τὴν γιαιτρέψῃ. Τὴ βλέπει ὁ Ντεντέ καὶ λέει πὼς αὐτὴ γιαιτρεμὸ δὲν ἔχει, γιατί κρατᾶει Τιμίο Ἐῦλο ἀπάνω της, ποῦ θὰ τὴ φυλάξῃ μισοζώντανῃ ὥσπου νὰ γυρίσῃ σπῆτι της. Αὐτὸς δὲν τολμοῦσε νὰ τάγγιξῃ τὸ Τιμίο Ἐῦλο, κ' εἶπε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μὴν τάγγιζοῦνε, γιατί θὰ γίνουνε σκόνῃ ἐκεὶ ποῦ στέκουν. Τὴν παίρουνε λοιπὸν τὴ Λενιώ βράδῳ βράδῳ καὶ τὴ βγάζουν ἔξω, καὶ τὴν ἀφίνουν ἴσια ἴσια κοντὰ σ' ἀμπέλι μας, στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐγὼ τότες ἀκούγω κλάματα, καὶ πάω νὰ δῶ τί τρέ-

μὲν ἡ γυναίκα του καὶ στάθηκε πᾶνου ἀπ' τὸ κεφάλι της.

— Καλῶς τονε, ἀκούστηκε φωνὴ ἀδύνατη κάτω ἀπὸ τὸ πάπλωμα.

— Τί κάνεις; τὴ ρώτησε κείνος.

— Καλὰ. Θεὸς νὰ σηκωθῶ;

— Ὁχι, κάτσε φτοῦ.

Τὴν ὥρα κείνη τὸ μικρὸ ποῦ κοιμότανε δίπλα στὴ μάνα του ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Σὰ καινούρισμα γάτας εἶταν ἡ φωνὴ του καὶ ξέσκιζε τὴν καρδιά τοῦ μαστρο-Μαθιοῦ.

— Γιατί κλαίει; ρώτησε.

— Πεινάει, τὰποκρίθηκε ἡ γυναίκα, καὶ γὰρ δὲν κατεβάζω γάλο.

Ἡ μάνα πεινοῦσε καὶ τὸ παιδί ἀδίκῃ ἀποκρεμνιότανε στὸ βυζὶ της.

Στερεμένη βρύση.

Κι ὁ διαβάτης, ξεπερνώντας τὸν ἀτέλειωτο κάμπο μὲς τὸ μεσημεριανὸ λιοπύρι, ἀνεβαίνει βιαστικὰ τὸν κουραστικὸν ἀνήφορο μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὴ φουντωτὴ λεύκα. Κειδὰ στὴ ρίζα της ἀνάβρυσεν ὡς τὰ προχτές λίγο, μὰ δροσερὸ νεράκι. Τώρα τὴ βρῖσκει ξερῇ.

Ὅστε λέξη δὲν ἔβγαλ' ἀπὸ τὸ στόμα του ὁ

χει. Χώνουμαι ἀνάμεσ' ἀπὸ τίς καλάμιες, σκύδω, καὶ τί νὰ δῶ! Τὴ Λενιώ τοῦ Καλαφάτη! Τὴν ἀνέβασ' ἀπὸ τὸν τοῖχο κρυφὰ κρυφὰ. Δὲν ἦξερ' ἀκόμα τ' ἔτρεχε. Θάρρεφα πὼς τοὺς ξέφυγε ἡ μικρῇ. Τὴν πῆρα στὸ καλύδι, καὶ ρωτώντας τὴν ἔμαθ' αὐτὰ ποῦ σὰς εἶπα. Μοῦ τάλεγε κλαίγοντας. Δὲν τὸ καλοπίστευα πὼς ἔβλεπα τὴ Λενιώ. Καὶ σὰ συλλογιόμουν ἀπὸ τί Κόλαση γλύτωσε, ἀνέβαινε μεγάλος κόμπος ἐδῶ στὸ λαιμὸ μου καὶ μ' ἔπνεγε. Ὡς τόσο σκοτεινίασε, κ' εἶταν ὥρα νὰ τὴνε φέρω καὶ στὸ χωριό. Τράβηξα ἀγάλι· ἀγάλια, μὲ τὴ Λενιώ στὸν ὦμο, δώδεκα χρόνῳ μαραμένο λουλούδι. Ἀκόμα ἔτρεμε, μὰ ἔχι πολὺ. Τῆς εἶχα δώσει καὶ μὴν ἀλισφακιά στὸ καλύδι. Νά! ἀκούτε; ἀνοιζτε τὸ παράθυρο ν' ἀκούστε.

Κι ἀνοιξε ἡ μακαρίτισσα τὸ παράθυρο, καὶ τρέξαμε ἡ Ἀνοῦλα καὶ γὼ κατόπι της, κι ὁ γερο-Βασίλης μαζί μας, καὶ σκύφαμε, κι ἀκούσαμε στὸ βαθὺ τὸ σκοτάδι φωνές, τσιριχτὰ, κλάμματα, γέλοια, κάθε λογῆς ταθατούρι· κατὰ τὸ σπίτι τοῦ Καλαφάτη. Κλείσαμε τὸ παράθυρο καὶ καθίσαμε πάλι μέσα. Ἡ μάνα μου εἶταν κατάχλωμη. Ἡ Ἀνοῦλα ἀναρροφούσε. Ὁ γέρος μὲ πῆρε στὰ γόνατά του καὶ μοῦ ἄρχισε ἄλλα λόγια. Κάτι πρέπει νὰ κατὰλαβε ἀπὸ τὴ θωριά μου ὁ γέρος. Στρεφογύριζε ὁ νοῦς μου, θαρροῦσα πὼς σηκώθηκαν οἱ πεθαμμένοι, καὶ πέθαναν οἱ ζωντανοί. Οἱ φωνές ἐκείνες ἀπὸ μακριὰ, μὲς στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, ὕστερ' ἀπὸ τέτοια δήγγηση τὸ κόψανε σὰ γάλα στὸ αἷμα μου. Τίποτις ἄλλο δὲ θυμοῦμαι τῆς βραδιάς ἐκείνης παρὰ πὼς μὲ σήκωσαν καὶ μὲ βάλανε στὸ κρεβάτι.

(* Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Καλλιτεχνικὴ ἔκδοσις τοῦ «Σεράπιου» τῆς Ἀλεξάνδρειας, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέα.

Πουλιέται στὰ γραφεῖα τοῦ «Σεράπιου» (Revue «Serapion». Alexandrie — Egypte) φρ. 5. Γιὰ τοὺς συντρομητάδες τοῦ «Σεράπιου» καὶ τοῦ «Νουμᾶ» φρ. 3.

μαστρο Μαθιός. Δὲν ἀναστένανε. Μόν' ἀπλωσε τὸ χέρι του στὸ τραπέζι, πῆρε τὸ μπρίκι καὶ βγήκε. Ἡ πόρτα ἔμειν' ἀνοιχτὴ καὶ ἡ γυναίκα του τὸν ἀκλουθοῦσε μὲ τὰ μισοσθημένα μάτια της ὡς τὸ δρόμο.

Λίγο παρακάτω εἶτανε ἕνα γαλατάδικο· μπῆκε μέσα καὶ γύριψε νὰ τοῦ δώσουν δεκαπέντε λεπτῶν γάλα. Μὰ ὁ γαλατᾶς κοντοστάθηκε καὶ τὸν κοίταξε.

— Δίντε λοιπὸν καὶ βιάζουμε, τοῦ λέει ὁ μαστρο Μαθιός.

Ὁ γαλατᾶς τὸν ξανάειδε, σὰ νὰ μὴν πιστεῦσε σ' ὅ,τι τοῦλεγε. Ἐπειτα πῆρε τὸ μπρίκι, ἔβαλε ὡς τὴ μέση γάλα καὶ τοῦ τὸδωσε.

— Βρε ποῦ καταντήσαμε! — γυρίζει καὶ λέει ὁ γαλατᾶς σ' ἕνα φίλο του, ποῦτυχε νῆναι μέσα στὸ γαλατάδικο. — Μήγχα Σάββατο καὶ τρᾶνε γάλα.

Ὁ μαστρο Μαθιός δὲν ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ, γιατί εἶχε βγῆ ἀπ' τὸ μαγχι καὶ τραβοῦσε στὸν ἀντικρινὸ φούρνο. Πῆρε κι ἀπὸ καὶ δεκαπέντε λεπτῶν ψωμί καὶ ξαναγύρισε σπῆτι του.

Τὰ παιδιὰ δὲν παίζανε πιά, κλαίγανε. Ἀπ' τὸ πρωτὶ νηστικὰ περίμεναν τὸν πατέρα τους καὶ σὰν τὸν εἶδανε νὰ μπκίνη μ' ἀδειανὰ τὰ χέρια καὶ νὰ

νικά που προτείνει ὁ κ. Ἐσπερινός, κι ἂν ἀφίνουνε τὰ ἔθνη «νὰ τὰ ξαφανίζουνε οἱ παντοκράτορες». Ἄλλωστε τί ἐποχή καθρεφτίζει ἡ ἠθική τοῦ Σύλλα τὸ ξέρουμε. Ἀπὸ μὲ θυμίζει μιὰ φορά που μὲ ξέφυγε νὰ πῶ τοὺς Τούρκους θηρία. Ἐφτασε νὰ ρήξω μιὰ ματιὰ τριγύρω μου γιὰ νὰποσύρω ἐφτὸς τῆ λέξη. Εἶδα πὼς ἔχει μόνον εἶναι ἄθρωποι κι ἀπτοὶ παρὰ πὼς σύμφωνα μὲ μερικὲς ἀντίληψες μποροῦνε νὰ ὀνομαστοῦνε ὑπεράθρωποι. Ἡ εὐκρινεία εἶναι ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς δυνάμεις, καὶ γι' ἀπὸ ἡ ἀξιοπρέπεια ἀπαιτεῖ, ὅταν παραδεχόμεστε «καῦρο» κι «ἀρπαγὴ» γιὰ ὀρισμένους λαούς, νὰναγνωρίσουμε ἀπὸ τὸ δικαίωμα καὶ στοὺς ἀντίπαλούς τους. Ὁ κ. Πέτρος Βλαστός (Ἐρμονας) ἔχει «τὴν ὑποψία πὼς αὐτὲς οἱ φωνὲς γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὴν ἐπιστήμη που θὰ ξαναδαφτίση τὴν ἀθρωπότητα, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ οἱ φωνὲς τοῦ σκλάβου καὶ τῆς μικρολογίας που θένε νὰ λευτερωθοῦνε ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς ἀριστοκρατίας δυνάμεις.» (Βλ. Νουμ. 279). Καὶ σύμφωνα σ' ἀπὸ μὲ πολλοὺς ἀντισημίτες Χριστιανοὺς θὰ ἐπιθυμοῦσε ἕνα «χειροῦργημα» που νὰ ξαφανίσει τίς κατώτερες φυλές. Ἀνάλογη κοσμοθεωρία δείχνουν οἱ πράξεις τοῦ Τσάρου καὶ τοῦ Χαμίτη. Ὁ Χαμίτης ἔκρινε τοὺς Ἀρμένι-δες «κατώτερη φυλὴ που ἤθελε νὰ λευτερωθεῖ ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς ἀριστοκρατίας δυνάμεις του». Τὸ ἴδιο κι ὁ Τσάρος ἀποφάσισε νὰ ξεπαστρέψει τοὺς Ἑβραίους ἢ καὶ Χριστιανοὺς που σκοτίζανε τὴν ἡσυχία του. Καὶ τὸ νατσιοναλισμὸ τῶν Κούρδων, στὴν παράδοση τῆς ἐθνικῆς του ἱστορίας, θὰ μποροῦσε νὰ ὀνομάσει τὸν ξεθρονιασμένο Σουλτάνο : «Χαμίτ ὁ Μακέλλης», ἢ «Χαμίτ ὁ ἀρμενοχτόνος, ὁ προστάτης τῶν Κούρδων». Ἡ θέληση ὅμως τῶ «σκλάβων καὶ τῆς μικρολογίας» μᾶς ἔδειξε ποιὸς εἶναι κυρίαρχος. Καὶ τώρα θὰ πῶ γιὰ τὸ κ. Παπανικολάου ἔγραψε πὼς τὰ παιδιὰ τοῦ Γκαίτε θεωροῦνε τοὺς ἐγωιστὲς βάρβαρους κι ἀφιλοσόφητους καὶ γιὰ τὴν ἀντίθετα μὲ τὴ γνῶμη τοῦ κ. Ἐσπερινοῦ δὲ νομίζω ὀρθὸ νὰ «οἰκτείρομε» καὶ νὰ «λυπούμαστε» τοὺς ἀθρώπους που σκέπτονται ἔτσι. Γι' ἀπτοὺς βάρβαρος εἶναι ὁ ἄθρωπος που γκρεμίζει

στὴ γῆς δλάκερο δέντρο γιὰ νὰ κόψει τὸν καρπὸ που ὀρέχτηκε, καὶ πολιτισμένος ἐκεῖνος που ἔχει μόνον δὲν καταστρέφει τὸ δέντρο, μὰ φροντίζει κιόλα νὰ τὸ καλλιεργήσει τριπλασιάζοντας συνάμα καὶ τίς σοδεῖς. Ὡστε ὁ ἄθρωπος που σφάζει τὸ νικημένο ἀντίπαλο εἶναι λιγότερο πολιτισμένος ἀπὸ κείνον που τοῦ χαρίζει τὴ ζωὴ καὶ τὸν κάνει αἰχμάλωτο καὶ σκλάβο. Μὰ ὁ καθαρὸ δυνατὸς—γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε ὀνομασίες ἀγαπημένες στοὺς Ρωμιούς ντισειστὲς—εἶναι κείνος που τὸν ἀνυψώνει ὡς τὴ συνεργασία. Ἡ πραγματικότη παρουσιάζει σήμερα μιὰ κοινωνία που ἔχει ἀπὸ τοὺς κύριους συντελεστὲς τῆς τῆ δουλειὰ τῆς ἀργατίας. Ὁ ρόλος τοῦ ἐργάτη εἶναι τόσο μεγάλος στὴ βυτικὴ Ἑβρώπη κι ἄλλου ὅστε τοῦ δίνει τὴ δυνάμη νὰ ἀπαιτεῖ κι ὄχι νὰ ἐπαιτεῖ νέες συνθήκες ζωῆς ἀπὸ τὴ νομοθεσία. Νὰ σφάζει κανένας «μεγαλοφάνταστος ἥρωας» ὄλους τοὺς ἐργάτες μὲ τίς ἀπαίτησές τους δὲ θὰ εἶχε κανένα ἀποτέλεσμα, γιὰ τὸ σημεῖο που ἔφτασε σήμερα ἡ κοινωνία μὲ τίς νέες ἀνακάλυψες, ἡ ἀργατία δὲν μπορεῖ νὰ λείπει. Δὲν πρόκειται δὴ νὰ ἐξετάσουμε ἂν ἡ νέα μεταβολὴ τῆς κοινωνίας που προαγγέλει ὁ σοσιαλισμὸς θὰ φέρει τὴν ἀπόλυτη ἐφτυχία. Μπορεῖ μάλιστα νὰ πῆ κανεὶς θετικὰ πὼς ἐφτυχία ὅπως τὴ φανταστήκανε μερικοὶ δὲν εἶναι δοσμένο στὴν ἀθρώπινη φύση νὰπολλάψει—ἡ χαρὰ ὀρίζει τὴ λύπη κ' ἡ λύπη τὴ χαρὰ κι ἀπάνω στὴ μιὰ ἐξέχει ἡ ἄλλη ὅπως τὸ φῶς στὸ σκοτάδι. Ὅπως κι ἂν εἶναι ἡ θρησκεία που κινεῖ σήμερα τὰ πλήθη τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ἀρκετὰ σεβαστὸ πρᾶμα ὅστε νὰ μὴν εἶναι σωστὸ μὲ μιὰ κοντυλιὰ νὰ τὴ χαρακτηρίσουμε ὡς «ντεκαντέσα» καὶ «ἐκφυλισμὸ». Μὰ τὸ ξαναλέμε : ἐδῶ πρόκειται γιὰ μιὰ κατάσταση που ἔφερε ἡ ἐξέλιξη, δηλαδὴ που ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη. Κάθε ἀστὸς που συμφωνεῖ μὲ τὸν ὀρισμὸ τοῦ πολιτισμοῦ που ἀνάφερα παραπάνω θὰ καταλάβει γιὰ τὴ ὑπάρχουσε σοσιαλιστὲς στὴν ἀστική τάξη καὶ γιὰ τὴν ἀπτοὺς θεωροῦνε ἀφιλοσόφητους καὶ βάρβαρους τοὺς ἀθρώπους τῆς καταστροφῆς—εἴτε Κούρδοι ἀρμενοφάγοι εἶναι, εἴτε ἀντισημίτες—εἴτε Χριστιανοί, εἴτε Μουσουλμάνοι—εἴτε Γάλλοι, Γερμανοί, Ρῶσοι

κτλ.—ἀκόμα κι ἂν εἶναι Ρωμοὶ μὲ τὸ συμπάθειο τοῦ νατσιοναλισμοῦ. Ἡ λογικὴ τὸ ἀπαιτεῖ : ὅποιος παραδέχεται σφαγὲς καὶ παθολογικοὺς ἐγωισμοὺς εἶναι ἀναγκασμένος νὰναγνωρίσει τὸ ἴδιο δικαίωμα στὸν ἀντίπαλό του.

Γ. Γ. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ λαβαίνω τὸ «Νουμὰ» (343) μὲ τὸ ἀρθρο τοῦ κ. Ραμᾶ «Τέλος χωρὶς συνέχεια». Σ' ἀπὸ βλέπω πρᾶματις πὼς φοβάται νὰ προκληθοῦνε καταστροφές! ἂν καὶ κάνει λόγο «γιὰ τοὺς πῖθ παλιούς τρόπους τοῦ δικίου τῆς γροθιάς». (Ἀπὸ πᾶ θὰ τὰ κανονίσει ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ μας).

Θὰ εἶτανε βέβαια σπουδαία ὀφέλεια ἂν τίμιοι καὶ μορφωμένοι ἄθρωποι σκηματίζανε μιὰ λαϊκὴ μερίδα που νὰ καταστρώσει ἕνα πολιτικὸ πρόγραμμα νὰναποκρινεταὶ σὲ θετικὲς ἀνάγκες. Ἀπὸ πρέπει νὰ συζητηθεῖ κ' ἔτσι ἤθελε φανεῖ πὼς ὁ σπόρος τοῦ κ. Σκληροῦ καὶ τὸ ἀπκατο κοπάνισμα κάποιων πραγμάτων γιὰ τὴ θέση τῶ δημοτικιστῶν ἀπέναντι στὸ λαὸ δὲν πήγανε χαμένα!

ΜΑΡΚΟΣ Σ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ

ΝΟΥΣΤΑΛΓΙΑ

Ἀπόψε ἡ ρήγισσα ἡ γλυμὴ τῆς Νύχτας ἡ ἀφέντρα ἀπ' τοῦ βοσκῦ Ἐνδομίωνα μεθώντας τὴ μορφιά, προστάζει, μέσα στὰ πυκνὰ τοῦ ποταμοῦ τὰ δέντρα, ν' ἀρχίσουν τὰ τραγουδιὰ τους τῆς Νύχτας τὰ πουλιὰ

Κι ἀκούγεται μονότονο τὸ μυρολόι τοῦ γκιόντ, καὶ μὲ τὸ νεροφλοίσθημα τοῦ ἀθρονιστοῦ ἡ λαλιά, τῆς τραζαλουδας ἡ φωνὴ τραγουδίστα σιμῶνει καὶ τὸ κουδοῦνε ἐνὸς ἀρνοῦ ζυπνὰ τὴ ρεματιὰ.

Κι ὁ Ἐνδομίωνας γλυκὰ στὴν ἀπτημείνια ράχη ἀποκοιμῆθη ρήνοντας ἐρωτικὴ ματιὰ πρὸς τὴ Σελήνη κ' ἐφρίξεν ἐκείνη ἀπὸ βαθιά.

κι ἀνατριχιάσαν τὰ βουὰ κ' ἡ θάλασσα κ' οἱ βοάχοι. Μὰ ἐγὼ βουδας μὲς στὴ χαρὰ που ναιὸβ' ἡ Πλάση ὄλη, κλαίω, στενάζω, λαχταρῶ τὴν κευρασμένη πόλη.

ΜΙΑΤΟΣ ΛΕΣΒΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΟΙ ΛΟΞΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΙ

Βγήκε τελευταῖα καὶ πουλιέται 2 δρ. στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμὰ»

2) Οἱ Κούρδοι που ἔκαμαν τίς σφαγὲς τῶν Ἀρμένιων δὲν εἶναι Τουρκομογγόλοι. Ἡ καταγωγή τους καὶ ἡ γλῶσσα τους ἀποτελεῖ κλάδο τῆς Ἰντοῦ Ἑβρωπαϊκῆς φυλῆς. Προαίονιο μίσησ τους χωρίζει ἀπὸ τοὺς γειτόνους τους Ἀρμένιους που κι ἀπτοὶ ἔχουνε γλῶσσα καὶ καταγωγή Ἰντοῦ Ἑβρωπαϊκῆ. Καὶ οἱ δύο λαοὶ ἔχουνε ἀφομοιωθεῖ σημετικὰ στοιχεῖα.

3) Σ' ἐμᾶς περιορίζεται τὸ ζήτημα σημετικὰ. Στὴν ἀκαδημαϊκὴ συζήτηση που εἶχε γεννηθεῖ ἡ φυλλάδι τοῦ κ. Σκληροῦ, ἂν καὶ συμφώνησαν οἱ πιστότεροι μαζί του, πὼς ὁ πόλεμος θὰ μᾶς βοηθήσει νὰλλάξουμε τὴν κατάστασή μας, ἀπόκρουσαν ὅμως τὸ ἔδαρος καὶ τὰ μέσα που τοῦ δοῖς ὡς ἐπιζήμια καὶ ἄδικρα (Ν.μ. 287. Σ.τοὺς ἱμπεριαλιστὲς Α').

τοῦδαιξε σὲ πῶ ὁ θάλαμο ἔπρεπε νὰ μπῆ, γιὰ νὰ βρῆ τὸ Γρηγόρη.
— Νά, τοῦπε, κεῖ στὸ «Σωτήρα», στὸ δέκα κρεβάτι.
Ὁ μαστρο-Μαθίος πρὶ νὰ μπῆ προετοιμάστηκε. Προσπαθῆσε νὰ διώξῃ ἀπ' τὸ πρόσωπό του τὸ μαῦρο σύμφεο τῆς λύπης, πῆρε ψεύτικο χαμόγελο καὶ μπῆκε στὸ «Σωτήρα». Ἐνος μεγάλος θαλαμος μακρὺς, μὲ δύο σειρὲς κρεβάτια ἀραδιασμένα τὴ μιο καὶ τὴν ἄλλη μερὴ, καὶ σὲ καθένα ἀπὸ ἕνα ἀρρωστος σκεπασμένος μὲ τὴν καφετιὰ κουβερτα ὡ τὸ λαϊμό. Μόνον τὸ κεφαλι τοῦ καθενὸς φαίνότανε κατακίτρινο, μὲ στεγνὰ ξερὰ χεῖλη. Οἱ ἀδερφεὲς ἔιν πρόφταιναν νὰ πηγαίνουν ἀπὸ τὸ ἕνα κρεβάτι στ' ἄλλο γιὰ νὰ δώσουν φάρμακα στοὺς ἀρρωστος, ἢ νὰ τοὺς ποῦνε παρηγορητικὰ λόγια.
Ὁ μαστρο Μαθίος κοιτάζε που εἶναι τὸ δέκα κρεβάτι, εἶδε τὸν ἀριθμὸ, μὰ δὲ μπόρεσε νὰ ἰδῆ τὸ πρόσωπο τοῦ φίλου του. Μιὰ ἀδερφή στεκοτανε μπρὸς του καὶ κατὶ τοῦνε μὲ τὸ κουτάλι.
Προχώρησε, πατώντας στὰ δάχτυλα, καὶ στὰ ἄλλα στὸ κάτω μέρος τοῦ κρεβατιοῦ. Χωρὶς νὰ θελῆ ἔβγαλε τὸ σκούφο του καὶ κάρφωσε τὰ βλέμματα του στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρρωστος.

Τῆχασε δὲν ἔκανε οὔτε βήμα, δὲν εἶπε οὔτε λέξη. Στεκοτανε κ' ἔβλεπε πὼς τὸ μάτια τοῦ δυστυχισμένου φίλου του εἶχαν χωθῆ ὀνίμενα μέσα σὲ σκοτεινὲς γ' ὕδες. Ἡ μύτη του πασινοκίτρινη, σὲ νὰ εἶχε μακρὺν. Τα χεῖλη του δὲν εἶχανε κα θόλου κοκκινάδα. Τὰ μαλλιά του εἶτανε κολημένα πανου στὸ μετωπὸ του καὶ μποροῦσε κανεὶς νὰ μὲ τρῆση ὄλα τὰ κόκκαλα τοῦ προσώπου του. Ὡ; καὶ ταῦτιά του, καὶ κείνα εἶχανε φωτισε. Σ' ν πεθαιμένος!
Ἐτσι τοῦ φάνηκε τοῦ μαστρο Μ θιοῦ, καὶ δὲν εἶχε ἄδ κ. Σε λίγο ἡ ἀδ. ρφ., σάν οὔδωκε τὸ φαρμακο, ἦρθε κοντὰ στὸ μαστρο Μαθίο :
— Ζυγῶστε νὰ τ' ε δῆτε, εἶ ε μὲ σιγαλὴ φωνή. Σε κομμῶν ὡ α...
Ἐνας ξε ὁς βήγας ἀνατάραξε τὰ σκελεθωμένα στήθη τοῦ Γρηγόρη, βήγας πιῶσθαινε σ γὰ σιγὰ χωρὶς νάνεβδη, οὔτε στ λιχ οἶμα τὸ κίτρινο πρὸ πωπὸ του. Φαίνότανε πὼ ἔβαζ' ὄλη τὴ δυνάμη που τ' ὡ ἀπόμενε, γιὰ νὰ βῆξ. Τα μκτιχ του φου σκῶνανε κι ἀνίξανε ἀπὸ ομα
Ἡ ἀδ ρφὴ εἰσ ὤψε παλι καὶ μὲ ἀπειρη κλω τὴνη τοῦδωσε μιὰ γουλιὰ νερό, κι ὁ μαστρο Μαθίος, πούχε σταθῆ δπλα στὸ προσωπό του, ἄπλωσε το

χεῖρι καὶ τοῦ χαιδέψε τὸ μέτωπο. Κεῖνη τὴν ὄρα ὁ Γρηγόρης ἀνασῆκωτε μὲ κόπο τὰ μάτια του κι ἀντί κρουσε τὰ δακρυσμένα μάτια τοῦ φίλου του. Τὸ πρὸ σποπὸ του χρωματίστηκε μὲ κάποιαν εὐχαρίστηση καὶ μὲ φωνὴ που δὲν ἀκούγονταν τοῦ εἶπε :
— Κάθησε, καθησε.
Ὁ μαστρο-Μαθίος τραβῆξε μιὰ καρέκλα καὶ κάθησε κοντὰ στὸ κρεβάτι.
— Δὲν ἔχεις τίποτα, εἶπε στὸ Γρηγόρη.
Πικρομένο χαμόγελο ἐκκόλλησε τὰ στεγνὰ χεῖλη τοῦ ἀρρωστος καὶ σπασμὸς ἐτάραξε ὄλο τὸ σῶμα του.
Παει πιά, Μκθίε, εἶπε.
— Σῶπα, θὰ γίνης καλά ὄλοι δῶ μέσα σ' ἀγαπᾶνε
— Ἀπ' αὐτὰ ὄσα θες, ἀποκρίθηκε σιγὰ-σιγὰ ὁ Γρηγόρης. Σᾶν εἶμαστε...καλά...δὲ γυρίζε κανεὶς .. νὰ μᾶς δῆ.
Ἐγες δικιο, καημένε. Μὰ πὼς ἀρρώστησες ; Γῶ δὲν ἔξερα τίποτα.
Μὴν τον κανετε νὰ μιλεῖ πολὺ, εἶπεν ἡ ἀδερφή
— Τώρα πιά...δὲν πιρῆζει, εἶπεν ὁ Γρηγόρης. Καὶ γυρίζοντας τὸ λόγιο στὸ μαστρο Μαθίο :

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 8.— Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν Δρ. 10.
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Δρ. 10.

Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν δεχόμενος καὶ τρίμηνας (2 Δρ. τὴν τρίμηνα) συνδρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἢ δὲ στέλλει μπροστὰ τὴν συνδρομὴν του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πούλιοντα, στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμῇ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισόκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἰ.π. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κισόκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτερεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὸ αἷμα τους—Ὁ πατριωτισμὸς τοῦ κ. Ράλλη—Ἡ προκήρυξη—Πότε τὰ πρόφτιασε δὴ λ.—Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου—Μεγαλομάργουρας τῆς καθαρεύουσας.

ΓΑΥΤΩΣΑΜΕ καὶ τούτη τὴ φορὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ὁ κ. Ράλλης μὲ τοὺς πειναλέους ἄνκους του εἶταν ἔτοιμος νὰ μᾶς τὴ σεβρίσει τὴν περασμένην Κεριακῇ, μὰ ὁ κ. Θεοτόκης δὲν τὴ δέχτηκε, τοῦ ἔδωκε τὴ γωνιά, τοῦ πέταξε τὸ κόκκαλο κ' ἔτσι ζοῦμε καὶ μεῖς καὶ τὸ Κράτος σήμερον. Ὅπως δὴ, εἶταν καιρὸς νὰ ξευτελιστεῖ καὶ ἡ Ἐπανάστασι στὸν τόπον μας, καὶ ξευτελιστέθηκε. Καὶ τὸ μεγάλο αὐτὸ τὸ καλὸ τὸ χρωστάμε στὸν κ. Ράλλη. Καὶ εἶναι τὸ πρῶτο καλὸ πού μᾶς δίνει μὲ τὴν καινούρια πρωθυπουργία του.

Κάποιος φίλος πού σιχαίνεται τὰ πολιτικὰ τὰ κόμματα ὄσο καὶ τὸν κ. Μιστριώτη, μᾶς ἔλεγε:

— Νὰ χύσουμε, βρε ἀδερφέ, τὸ αἷμα μας ἀν πρόκειται μ' αὐτὸ νὰ καλυτερέψῃ ἡ θέσι μας γενικὰ. Μὰ γιὰ νὰ κρατηθεῖ ὁ Θεοτόκης στὴν ἀρχὴ ἢ γιὰ νάρθει ὁ Ράλλης, οὔτε μιά σταλαματιὰ αἷμα μου δε δίνω. Δὲν τ' ἀξίζουμε.

Ἐξέτοσο πολλοὶ εἰντούσαν ἔτοιμοι νὰ χύσουν

— Ἰδρῶσα στὴ δουλειά, πούντιασα, καὶ νά... χτικιασα. Σὶ πεθύμησα, καλὰ 'κανες κ' ἤρθες.

Τὶ νὰ πῆ ὁ μαστρο-Μαθιός! Ἀπλωσε τὸ χέρι του κὶ ἔρχισε νὰ χαϊδεύῃ τὸ κεφάλι τοῦ φίλου του. Πούφτιασε τὰ μαλλιά, τοῦ διώρθωνε τὸ ξανθὸ μουστάκι. Ἦθελε νὰ τοῦ πῆ ἀκόμα παρήγορα λόγια μὰ καταλάβαινε πὼς κάτι τὸν ἐπνιγε στὸ λαιμὸ. Τὰ μάτια του βουρκώνανε· ἤθελε νὰ κλάψῃ, νὰ κλάψῃ πολὺ.

Ὁ ἄρρωστος ἔκλεισε τὰ μάτια καὶ ἀνάσασε βαθιά, βαθιά. Ἀναπαύστανε γιὰτὶ ἐνοιθετο μεγάλη εὐχαρίστησι στὸ χᾶδι τοῦ ἀγαπημένου του φίλου. Ἐρημος, καθὼς εἶτανε, δὲν εἶχε κανένα νάρθη νὰ τονε δῆ στὴν ἀρρώστεια του, καὶ νά, πού στὰ τελευτάτα του ἔφτασε ὁ καλλίτερός του φίλος. Τώρα δὲ θὰ πέθαινε ἔρημος· στὸ πλάι του εἶχε ἕναν ἀδερφὸ πού τὸν ἀπόχτησε στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Τὶ ἄλλο ἤθελε. Καὶ καθὼς τὸ χέρι τοῦ φίλου του τὸν χαϊδεύε ἀπαλὰ θὰ περνοῦσαν ἀπ' τὸ μυαλὸ του ὄλες οἱ σκηνές τῆς ζωῆς του, ἡ μιά κοντὰ στὴν ἄλλη σὰν ὄνειρα.

ἀλάκαιρο τὸ αἷμα τους γιὰ μιὰ τέτλια προστυχόδουλιὰ. Φαίνεται, θὰν τὸ νιώθουνε σὰν ἐμπυο μέσα στὴς φλέδες τους καὶ δὲ θὰν τοῦ δίνουν τὴ παραμικρὴ ἀξία. Ἀλλιώτικα κάπως θὰν τὸ λογαριάζανε. Ἐξὸν πιά κὶ ἂν ἀλάκαιρος ὁ ὀργανισμὸς αὐτῶν τῶν ἀθρώπων εἶναι στομάχι μοναχά.

*

ΚΟΝΤΑ στ' ἄλλα, γράφτηκε καὶ τοῦτο στὴς ἐφημερίδες, πού χαρακτηρίζε περίφημα τὸν καινούριον μας πρωθυπουργό: Ὁ κ. Ράλλης ζητοῦσε ἐπίμονα νὰ τσεπώσει τὴ διάλυσι τῆς Βουλῆς. Ὁ Βασιλεὺς δὲν τοῦ τὴν ἔδινε, λέγοντάς του πὼς δὲ σφῆρνε νὰ γίνουσε τώρα κοντὰ ἐκλογές, γιὰτὶ θὰ βλαψοῦνε τὰ ἐθνικὰ ζητήματα.

— Ἡ Ὑ. Μεγαλειότης δὲν ἀμφιβάλλει πὼς κ' ἐγὼ εἶμαι πατριώτης! παρατηρεῖ ὁ κ. Ράλλης.

Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο. Ἀδιόφορον τώρα ἂν ὁ πατριώτης αὐτὸς φοβῆσαι πὼς θὰ ματωκίσει τὸν τόπον τὴν Κεριακῇ γιὰ νὰ γίνει πρωθυπουργός. Πατριωτισμὸς κὶ αὐτός.

*

ΑΠΟ ἕνα χαρτάκι τυπωμένο πού βρέθηκε τὴν Κεριακῇ τὸ πρῶτὸν ῥηγμένο σ' ὄλα τὰ σπίτια τῆς Ἀθήνας, παίρνομε τὸν ἀκόλουθον παράγραφον:

«Λαὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς,

«Πρόσεξε νὰ μὴ παρασυρθῆς εἰς τοιοῦτον αἱματοκύλισμα, διότι ἐκείνοι μὲν οὔτινες διοργανοῦσι τοῦτο θὰ πίνωσι μακαρίως τὸν καφέ των καὶ μὲ ἡσυχίαν εἰς τὰ σπίτια των, θὰ σκοτωθοῦν δὲ μερικοὶ ἀνθρώποι τοῦ λαοῦ καὶ ἰδιαιτάτα τῶν εργατικῶν τάξεων καὶ ἐξ ἐκείνων μάλιστα, οὔτινες θὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ συλλαλητήριον χάριν περιουσίας.

«Καὶ καθ' ἣν στιγμήν οἱ νεκροὶ θὰ διηγῶνται εἰς τὸ νεκροταφεῖον πρὸς ταφήν καὶ θὰ κλαίωσι καὶ θὰ σπαράσσωσιν ἐκ τῆς λύπης των αἱ γυναῖκες των, τὰ παιδιὰ των, οἱ ἀδελφοὶ των καὶ οἱ συγγενεῖς των, οἱ διοργανοῦνται τοῦ ἀθλοῦ τούτου συλλαλητηρίου θὰ κοιμῶνται ἡσυχοὶ καὶ θὰ σκέπτονται ὁποίας θέσεις μεγάλας πρέπει νὰ καταλάβωσιν ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν πραγμάτων.»

Δὲν ξέρουμε ποῖς ἢ ποιοὶ τὴ γράψανε αὐτὴ τὴν προκήρυξη—διότι ἄλλο ὅμως θάνα: πὶδ πολὺ πατριώτες ἀπὸ τὸν κ. Ράλλη.

*

ΓΙΑ νὰ δεῖτε πὼς μεταρρυθμιστὴς καὶ πὼς προοδευ-

τικοὶ εἶναι οἱ νέοι Ὑπουργοί, σῶνε νὰ μᾶς πῶς ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, δ κ. Ν. Στρίτος ἐπὶ τῆς Τρίτης ἐπομεσήμερον στίς 5 1/2 εἰδοποιήθηκε κάτου, στὸ Ν. Φάληρον, πὼς γίνεται Ὑπουργός καὶ στίς 6 1/2 βρέθηκε στὸ σπίτι τοῦ κ. Ράλλη, ἔτοιμος, μὲ τὴν βελάδα του γιὰ νὰ πάει στὸ Παλάτι νὰ ὀρκιστεῖ. Κὶ δὴ αὐτὰ σὲ μιά ὥρα! Γιὰ φανταστῆτε! Ἀμὲ καὶ ἄλλο, νὰ δηλώσει στοὺς δημοσιογράφους πὼς θὰ πηγαίνει ἀπὸ τίς 8 τὸ πρῶτὸν στὸ Ὑπουργεῖο του!

*

ΑΠΟ τοῦτο τὸ φύλλο ἀρχινάμε τυπώνοντας στὸ «Νουμά» τὴς «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου». Τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲ βρίσκεται πιά σήμερον. Ἐχουν ξεδουτεῖ ὄλα του τάντι, τυπα. Καὶ τὸ ξανατυπώνουμε γιὰτὶ νομίζομε πὼς πρέπει νὰ διαβῶσιν καὶ τὰ παιδιὰ μας τὸ ἐξοχὸ αὐτὸ βιβλίον τοῦ Ἀργύρου Ἐπταλιώτη, πού δὲν τοῦ πέφτει βαρὺς ὁ λόγος ἂν τὸ πῆ κανένας «Ἐθνικὸν Βγγέλιον». Τὸ Ρωμιόπουλον διαβάζοντας τὴς «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου» μπορεῖ νὰ βγάλει ἀπὸ τὴν ψυχὴν του ὄλη τὴ σκουριά πού τοῦ ἄπλωσε πάνου τῆς τὸ σκολεῖο.

*

ΤΗΝ περασμένην Κεριακῇ ἡ «Ἀκρόπολις» δημοσίεψε μιὰ νοστιμότατη ἀναπόκρισι ἀπὸ τὴν Πόλιν. Κάποιος δάσκαλος ἀπὸ τὸ Ἰερίκ Τεπέ, θέλοντας νὰ πάει στὴν Πόλιν, ἔγραψε σὲ κάποιον φίλον τοῦ γράμμα μὲ τὸ ἀκόλουθον στερνόγραφο: «Ἐάν τι πλείον ὄωσθε τοῦ ἐνὸς μετῆχθῆ τὸν ὀποῖον σᾶς στέλλω διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ἀποστολῆς τῶν ἀποσκευῶν, γράφατέ μοι ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω διεύθυνσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει νὰ σᾶς τὸ στείλω».

Τὸ γράμμα αὐτὸ ἔπεσε στὰ χεῖρα τῆς Τούρκικης ἀστυνομίας κὶ ὁ δάσκαλος κλείστηκε τρεῖς μέρες στὴ φυλακῇ, ὄσο νὰ καταλάβωσιν οἱ Τούρκοι ἀστυνομικοὶ πὼς μὲ τὸ «πλείον» δὲν ἐννοοῦσε «πλοῖον» (γχεμι) καὶ ἡ ἀνωτέρω διεύθυνσις ἐν Κωνσταντινουπόλει, δὲν εἶταν καμιά ἀνώτερη διεύθυνσις μυστικῆς ἐταιρίας.

Κὶ ὁ φτωχὸς ὁ δάσκαλος τώρα θὰν τῆσι κρυφὸ καμᾶρι πὼς ταλαίπωρῆθηκε καὶ μαρτύρησε γιὰ τὸ χατίρι τῆς Καθαρεύουσας!

Ἐκδοτικὴ Ἐταιρεία ὁ «Φοῖβος» — Ἀθήνα

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ: ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

- Ὁραῖος τόμος εἰς 8ον ἀπὸ 130 σελίδες, μὲ τίστιοι γήματα τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν.
- Εἰκόνες τοῦ ζωγράφου Π. ΡΟΥΜΠΟΥ.—Πρόλογος τοῦ ἐκδότη.
- Ἐρμηνεῖα λέξεων.—Βιβλιογραφία.
- Κάθε ἀντίτυπον Δρχ. 3. Ἐτυπώθηκα καὶ 100 ἐπιθυμημένα εἰς χαρτὶ Ὀλλανδίας, καθένα Δρ. 5.
- Παραγγελίας μὲτ' ἡμετέρας ἐπιταγῆς:
- Ἐκδοτικὴ Ἐταιρεία ὁ «Φοῖβος»
- 1 Κλεισθίνης, Ἀθήνα
- αἰμολογῆτε γράφε «ΝΟΥΜΑΣ», Ζήνωνας 2.

Ὁβλεπε τὸν ἑαυτὸ του παιδάκι νὰ παίζῃ μὲ τὸ Μαθιὸ πού εἶτανε συνομιλήκός του, καὶ θὰ τὸν ἔβλεπε μεγαλύτερον ὅπως εἶτανε σὰν πρωτοπιάσανε δουλειὰ στὸ ἴδιο γύφτικο, τοῦ γέρο Θανάση.

Πὼς καρουλιάσανε τὰ χεῖρα τους τὴς πρώτες μέρες, πὼς μουντζουρωθήκανε τὰ πρόσωπά τους, πὼς τοὺς βάζανε, πότε τὸν ἕνα καὶ πότε τὸν ἄλλο, νὰ τραβᾶνε τὴν ἄλυσσιδα τοῦ μεγάλου φουτεροῦ. Λίγες μέρες εἶχανε περάσει πού ὁ μαστροπὸς τοῦ τσάκις τὸ χέρι μὲ τὴν βρεχτοῦρα· εἶχε τραβῆξει μὲ πολλὴ δύναμη τὴν ἄλυσσιδα καὶ τὰ μισὰ κάρβουνα πεταχτήκανε ἀπ' τὸ καμῖνι.

Ὁβλεπε πού βγαίνανε τὸ βράδι κουρασμένοι, μὰ χαρούμενοι, γεμάτοι ζωῇ, γεμάτοι ἐλπίδες, πὼς θὰ γίνουσι καὶ αὐτοὶ μιὰ μέρα μαστροπὸι. Ἐπειτα πηγαίνανε νὰ ἰδοῦνε τὴν ἀγαπητικίαν τοῦ Μαθιοῦ, τὴν πεταχτὴ καὶ μετωμένη, μοδιστροῦλα, τὴ μαυρομάτα Ἐλένη, αὐτὴ πού τώρα εἶχε γυναῖκα του ὁ μαστρο-Μαθιός. Πὼς τὴν ἀγαποῦσε κὶ ὁ Γρηγόρης, μὲ μιὰν ἀγάπη ἀλλοιώτικη, περ σότερο ἀπὸ ἀδερφὴ!

Καὶ νά, στὸ μαγαζὶ τοῦ μαστρο-Μαθιοῦ, πού τᾶνοιζε μὲ τὴς μικρὲς οἰκονομίας τῆς Ἐλένης, σὰν τὴν πῆρε. Τὶ καλὰ τότε! Τὴν πρώτην θέσι μείσα

στὸ μαγαζὶ τὴν εἶχε ὁ Γρηγόρης. Μὰ νά, κ' ἡ δυστυχία. Ὁ Μαθιὸς ἀρρώστησε. Πέρασ' ἕνας μῆνας, δύο μῆνες. Κόντεψε νὰ πεθάνῃ καὶ τὸ μαγαζὶ ἔκλεισε γιὰ πάντα.

Ἀπὸ τότε πλάκωσε καὶ τοὺς δύο ἡ κακομοιριά. Ὁ Γρηγόρης ἔφυγε, μπῆκε θερμοκατῆς σ' ἕνα καράβι καὶ ξεχώρισε ἀπ' τὸ φίλον του. Πίντε σωστὰ χρονάκια μέσα στὸ καράβι, καὶ τὴς μέρες ποῦθελε νὰ φύγῃ καὶ νὰ ζῆσῃ στὸν κόσμον σὰν ἄθροπος μὲ τὴς οἰκονομίας του, ἀρρώστησε. Κὶ ὄλο τὸ κακὸ γιὰτὶ γύρεψε νὰ πάρῃ ἀγέρας στὸ κα. ἄστρωμα. Θέλησε νὰ πεταχτῇ λιγάκι ἀπ' τὴν κόλασι τῆς μηχανῆς, νὰ ἰδῇ φῶς, νὰ στεγνώσῃ, πού εἶτανε μουσκίδι στὸν ἰδρῶτα. Νά, τί θὰ θυμῶτανε πάνω κῆτω τὴν ὥρα κείνη ὁ Γρηγόρης. Ὁλόκληρη ζωὴ θὰ πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ του μέσα στίς λίγες στιγμῆς πού ὁ φίλος του τονε χαῖδευε, σὰ μητέρα.

Λίγες στιγμῆς, καὶ ὁ Γρηγόρης ἀνοιξε τὰ μάτια του πάλι, σὰ νὰ ζῆπνοῦσε ἀπὸ βαθύ ὕπνον, πού τόσα ὄνειρατα εἶδε:

— Πιάσε τὸ χέρι μου, Μαθιέ. Ἐτσι. Τώρα βγάλε τὸ δαχτυλίδι. Βγάλτ' το, δὲ μοῦ χρεάζεται. Ὁ μαστρο-Μαθιὸς τόβγαλε. Εἶτανε ἕνα χρυσὸ δαχτυλίδι, βαρὺ, μὲ μιὰ με-

ΤΟ ΣΚΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ*

2.

ΠΩΣ ΓΕΝΝΙΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ.

Ἄξιοσημείωτα γεγονότα και σοβαροὶ σταθμοὶ τῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ εἶναι πρῶτα, ἕτα σὸ βούλημα τῆς βρεφικῆς ἡλικίας του και στήν ἀρχή τῆς παιδικῆς ἡ μάννα τοῦ ἀποκόβει τὸ γάλα τοῦ κόρφου τῆς και δεύτερο σὰν τὸ πρῶτοστέλνει σὸ σχολεῖο. Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβουμε πῶς και στίς δυὸ περιπτώσεις ἀναιώνει κατὰ βάθος μέσα του τὸ παιδί κάποιον ἀκοίμητο πόνο, πιστεύοντας πῶς μετὸ καινούριο φέριμὸ τῆς τὸ ἐπίμονο κι ἀμείλιχτο ἡ μαννούλα του ἐγκατάλειψη και περιφρόνηση και σκληρότητα τοῦ δείχνει. Καὶ κάτι σὰ μισεμοῦ και σὰ νοσταλγίας κρημὸς πληγώνει τὴν καρδιά του. Γι' αὐτὸ και παραπονιέται κ' εἶναι γεμάτο θυμὸς και μετὸ παραμικρὸ κλαίει και χάνει τὴν ὄρεξή του και τίς πιότερες φορὲς ἀρρωστᾷ. Κ' εἶναι φυσικὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Κάνει πρᾶγματις ἐντύπωση πολὺ βαθιά και φέρνει σωματικὲς μεταβολὲς και ψυχικὲς ταραχὲς κάθε ἀπότομη μεταβολή τῆς ζωῆς, τῆς περιουκλωσιᾶς, τῆς διαίτας και τῆς ἀσκολίας ἕπως στήν κάθε ζωική ὑπαρξή ἔτσι και στὸν ἄνθρωπο και πρᾶπαντὸς σὸ εὐαίσθητο παιδάκι. Κι ἔταν ἀκόμα οἱ καινούριοι τῆς ζωῆς ὄροι εἶναι πῶς καλοὶ και πῶς πρόσφοροι ἀπὸ τοὺς παλιούς, πᾶλε ἡ ἀπότομη ἀλλαγὴ ἔλων τῶ γνωστῶν και συνειθισμένων και πατροπαράδοτων και φυσικῶν γεννᾶ μέσα μας ἔχει εὐάρεστα κατὰ βάθος συναισθήματα. Ἄν ὅμως ἡ νέα κατάσταση ἀντιστρατεύεται πρὸς τοὺς ἀπαραίτους νόμους τῆς φύσης κ' ἐναντιώνεται πρὸς τὴ βιολογία και καταπολεμεῖ αἰῶνων προδιάθεσης και κληρονομικὲς βαθεῖς ροπὲς πὸς χαραχτηρίζουνε ἕλο τὸ εἶδος κι ἔχει μερικὸς μονάχ' ἀντιπροσώπους, ἔξᾶπαντος ἡ καινούρια αὐτὴ κατάσταση θὰ κολοδώσει, θὰ κρηωτηριάσει, θὰ προκαλέσει σπουδαῖες ὀργανικὲς ἀλλοιώσεις, τοπικὲς ἢ γενικὲς ἀτροφίες ἢ ὑπερτροφίες, ἔξαντλητικὸς ψυχικὸς συγκλονισμὸς και πολὺ πιθανὸν μαρasmus και πρόωρο θάνατο.

Κι ἄς δοῦμε πῶς ἔχει ἡ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ μας, ἔταν ἀφίνει τὸ σπῆτι κι ἀρχίζει τὴν ταχτική του φοίτηση σὸ σχολεῖο. Καθὼς πολὺ ὄρθα γράφει ὁ πονετικὸς Πεσταλότης (Ἐπιστ. α' εἰς Gessner) «ἴσαμε τὸν πέμτο χρόνο τῆς ζωῆς τους

* Ἡ ἀρχὴ του σὸ φύλλο 350.

γάλη πράσινη πέτρα.

— Τί νὰν τὸ κάνω, Γρηγόρη;

— Δὲ μοῦ χρειάζεται πιὰ τὰ γόρασα σὸ ἐξωτερικὸ πέντε λίρες.

Ἄ Μαθιὸς δὲν ἤθελε μετὸ κανένα λόγο νὰ τοῦ τὸ πᾶρη και προσπαθῆσε νὰ τοῦ τὸ ξαναβάλῃ σὸ χέρι.

— Πᾶρ' το σοῦ λέω. Τί νὰν τὸ κάνω. Πᾶρ' το και πούλα το. Λίγα θὰ ξοδέψης γιὰ μένα τᾶλλα κρητῆσέ τα.

Τί νὰ κάνῃ κι ὁ Μαθιὸς, τὸ πᾶρη και τὸ φόρεσε σὸ χέρι του.

— Καλά, εἶπε, σὰ σηκωθῆς σ' τὸ δίνω.

Ἄ ἀρρωστος τὸν κοίταξε μετὸ παράπονο, πικρογάλασε και δὲν τοῦπε λέξη.

Τὴν ὄρα κείνη οἱ νοσοκόμοι ἀνάβανε τὰ φῶτα. Ὁ ἥλιος εἶχε βασιλέψει και μέσα σὸ θάλαμο δὲν καλοδλίπανε. Ὁξω βροστοῦσε ἀκόμα τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἄ ματρο Μαθιὸς σηκώθηκε δὲ βροστοῦσε πιὰ. Αἰστανότανε μεγάλο βάρος σὸ στήθος του κ' ἤθελε ἀγέρα.

Σηκώθηκε κρατώντας τὸ χέρι τοῦ Γρηγόρη.

— Πᾶω ..

ἀφίρουνε τὰ παιδιὰ τους οἱ γονιοὶ νὰ εἶναι ἔλων διόλου κύρια τῆς φύσης· ἐπιτρέπουν νὰ ἐπιδρῶννε σ' αὐτὰ ἔλων οἱ ἐντύπωσης πὸς λαβαίνουνε κάθε στιγμὴ. Καὶ τὰφίρουνε νὰνοιώνουνε τὴ δύναμή τους και νὰκοιλοῦθουνε μ' ἔλων τίς αἰσθησῆς τους τὴ λευτεριά και τὴ χαρὰ... Κι ἀφοῦ τὰφίρουνε λεύτερα νὰ γευτοῦνε πέντε χρόνια τὴν αἰσθητική τούτη ζωὴ, τὴν τόσο εὐκάριστη, ἀξάφνου ἐξαφανίζουνε μπροστὰ ἀπὸ τὰ μάτια τους ἔλων τὴ φύση, γιὰ νὰρθῇ μετὰ δύναμη τυραννική, νὰ σταματήσῃ τὴ γητεύτρα πορεία τῆς ἀνεξάρτητης και λεύτερης ὑπαρξῆς τους, νὰ τὰ ρίξῃ μετὸ σωρὸ, σὰν πρόβατα, μέσα σὸ μιὰ μολυσμένη και βρωμερὴ κάμαρα, νὰ τὰ τραβήξῃ ἀλύπητα ὄρες και μέρες και βδομάδες και χρόνια ἀπάνω στή θεωρία τῶ δυστυχισμένω γραμμάτων, τῶ γραμμάτων, τῶν τόσο μονότονων και χωρὶς κανένα θέλητρο και νὰ καθιερώσῃ τέλος σ' ἔλων τους τὴ ζωὴ ἕνα δρόμο, πὸς θὰ εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν ὑπαρξή τους και πὸς μπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ στήν παραφροσύνη». Κ' ἐνῶ τὸ παιδάκι σὸ σπῆτι του εἶτανε περιτριγυρισμένο ἀπὸ πρόσωπα τόσο γνωστὰ και τόσο ἀγαπημένα, πὸς τὸ διαφέρο τους γι' αὐτὸ εἶτανε ἀκοίμητο πάντα, σὸς σχολεῖο ἔχει μπροστὰ του τὸ δάσκαλο, ἕνα πρόσωπο ξένο κι ἀσθηρὸ, πὸς θάρρεις πῶς ἀπὸ ἐξωτερικὴ ἐπιβολὴ κ' ὑποχρέωση κι ἔχει ἀπὸ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη και θερμὴν ἀγάπη, ἔχει ἀναλάβει νὰ διδάξῃ στὰ παιδιὰ, ὀπως-ὀπως, μερικὰ πρᾶγματα, και τοὺς συμμαθητᾶδες τους ἔλων ξένα πρόσωπα, μετὸς ζούλιες τους, τίς μικροπονηριὲς τους και τὰ παιδιακίσια τους πᾶθη. Κ' ἐνῶ σὸ σπῆτι και στὴ γειτονιά ζωηρὸ και λεύτερο κοίταζε μετὸ περιέργεια τὰ διάφορα ἀντικείμενα τοῦ κόσμου και σκημάτιζε στήν ψυχὴ του αὐτόματα και χωρὶς νὰ τὸ νοιώθῃ παράστασης και φυσικὲς ἢ πρωτογενῆτες ἐννοιες και παίζοντας μετὰ δερφάνια του ἢ μ' ἄλλα παιδιὰ ἢ και κουβεντιάζοντας μετὰ τὴ μάννα του ἔλωνε συλλογισμοὺς και κρησεις, χωρὶς νὰ τὸ ἐμποδίζῃ κανεὶς ἢ νὰ τὸ φοβίζῃ τίποτα, σὸς σχολεῖο ξεναντίας περιωρισμένο μέσα σὸ μιὰ πληχτική κάμαρα, μαγκωμένο σὸς μιὰ θεσοῦλα στενόχωρη, μετὸ φάσμα τῆς τιμωρίας και τῆς νηστείας πάντα μπροστὰ στὰ μάτια του, κουραστικὴ κι ἀνοῦσια και μετὸ ζῶρι ὑποχρεώνεται νὰ μάθῃ τὰ γράμματα, ἔτα γράμματα, τὴν πρώτη αὐτὴ τιμωρία τῆς παιδικῆς ἡλικίας» καθὼς τὰ χαραχτηρίζει ὁ περιφημὸς Πεσταλότης (ἱ. μ.). Κ' ἐνῶ σὸ σπῆτι ἢ σὸ δρόμο τὸ παιδί ἀνερώτητα μποροῦσε, ἔταν ἤθελε, νὰ κου-

νηθῇ, νὰ πηδῆσῃ, νὰ τρέξῃ, νὰ γελᾶσῃ, νὰ κουβεντιάζῃ, νὰ τραγουδήσῃ, — σὸς σχολεῖο ἐξαναγκάζεται νὰ μένῃ ἔλων σκεδὸν τίς ὄρες ἀκοῦνητο, σὰν ἀγαλμα, κι ἀμίλητο κι ἀγέλαστο. Εὐκολονόητο πὸς φοβερὰ ἀντιφυσιολογικὸ εἶναι αὐτὸ, ἀφοῦ ἀναγκαῖα κι ἀπαραίτητη εἶναι σὸς παιδάκι ἡ κίνηση, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ θραφῇ, νὰ μεγαλώσῃ, νὰ γυατίσῃ ἀποτελεσματικὰ κάθε μοικὴ του δύναμη και νὰπολαβαίνῃ ἄκραν ὄγεια. Κ' ἔτσι σὸς σχολεῖο μετὸν ἀκίνησιᾶ, τὸν περιορισμὸ, τὴ ζωιπή, τὴ μονοτονία, τὴν παντοινή και μετὸ στανιὸ σοβαρότητα, τὴν ἔλλειψη κάθε λευτεριάς, μέσα σ' ἕναν ἀκάθαρτο ἀγέρα, ἐμποδίζουμε τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ «ὀμολογοῦμένως τῇ φύσει ζῆν», καθὼς λέει κι ὁ Ζῆνων ὁ Κιτιεῦς (Διογ. Λαερτ. 7, 1, 87) και καταστρέφουμε κάθε σωματικὴ και ψυχικὴ δεξιότητὰ τους και φυγαδεύουμε ἀπὸ τίς ψυχολῆς τους τὴ χαρὰ, πὸς κατὰ τὸν κοινωνιολόγο C. Wagner («ἀπλ. ζωὴ») «εἶναι μιὰ ἱερὴ φλόγα, πὸς πρέπει ἀδιάκοπα νὰ διατηροῦμε και πὸς καταυγάζει τὴ ζωὴ μετὸ λαμπερὸ τῆς φῶς». Κ' ἡ στρέλλωση αὐτὴ κάθε φυσικῆς τῶν παιδιῶν ἀνάγκης, κάθε φυσιολογικῆς λειτουργίας τοῦ ὀργανισμοῦ τους, κάθε πνευματικῆς τους αὐτενεργείας, ἔχει μονάχα τὰ κάνει μελαγχολικά, ἀδύνατα, ἀπαισιόδοξα, χλωμά, ὀκνηρὰ κι ἀρρωστιάρικα, μετὰ και χύνει μέσα τους τὸ πρῶτο φαρμάκι τοῦ μίσους και τῆς σιχασιᾶς πρὸς τὸ σχολεῖο.

Γι' αὐτὸ κι ὁ Θύμης, σὰ σκόλασε, γερὰ πᾶρη τὴν ἀπόφαση μέσα του, νὰ μὴ ξαναπατήσῃ σὸς σχολεῖο και ψιθύρισε μέσα στὰ δόντια του «πὸς με ξαναπιάνεις πιὰ ἐμένα»!

(Ἀκολουθεῖ)

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΑΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΝΑ ΜΑΓΓΑΡΙΤΑΡΙ

Πρῶτα, 26 τοῦ Θεριστῆ 1909

Φίλε «Νουμᾶ»,

Τὸ χτεσινὸ φύλλο τῆς «Ἠρόδοτος» τῆς Πόλης,

του στὰ μάτια τοῦ ματρο-Μαθιοῦ και ἡσύχασε.

..

Δυὸ νοσοκόμοι περνοῦσαν κοντὰ σὸς κρεβάτι. — Φέρτε τὸ παραβάν, τοὺς εἶπε μετὸ σιγαλὴ φωνὴ ἡ ἀδερφή.

Οἱ νοσοκόμοι γυρίσανε, εἶδανε και φύγανε κουνώντας τὸ κεφάλι.

Ἄ ματρο Μαθιὸς, τοῦ κρατοῦσε ἀκόμα τὸ φίλο του στήν ἀγκαλιά του, κοίταζε στὰ μάτια τὴν ἀδερφή, σὰ νὰ ζητοῦσε νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια.

— Πέθανε, τὰποκρίθηκε κείνη μετὸ σιγαλὴ φωνή.

Σιγὰ σιγὰ ὁ ματρο Μαθιὸς ἀπόθεσε τὸν πεθαμένο σὸς προσκέφαλο. Σιγὰ σιγὰ, σὰ νὰ φοβότανε μὴν τὸν ξυπνήσῃ και τὰ μάτια του τρέχανε βρῦσες τὸ καφτὸ δάκρυ. Τονὸ φίλησε, τὸν ξαναφίλησε σὸς μέτωπο, τοῦ καθάρισε τὸ στόμα μετὸ μπιτῆλι του και μετὰ τὰ τρεμουλιασμένα του δάχτυλα τοῦκλεισε τὰ μάτια.

Τὴν ὄρα κείνη οἱ νοσοκόμοι φέρανε τὸ παραβάν και τὸ βάλανε μπρὸς σὸς κρεβάτι. Οἱ ἄλλοι ἀρρωστρι δὲν ἔπρεπε νὰ ἴδουνε τὸν πεθαμένο.

— Πᾶμε τώρα, εἶπε ἡ ἀδερφή σὸς ματρο-Μαθιὸ.

Ἐκείνος ἔσκυψε και ξαναφίλησε τὸν πεθαμένο φίλο του και βγαίνοντας ἀπ' τὸ παραβάν:

— Ἀκούστε, εἶπε κλαίγοντας στήν ἀδερφή. Αὐριο θὰ τὸ κάνω γὼ τὴν κηδεία. Θαρρῶ πῶς τὸ δαχτυλίδι του φτάνει.

ΓΕΩΡ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ

Ἄ Γρηγόρης γύρισε τὰ μάτια και τὸν εἶδε.

— Φεύγεις... Μαθιέ;

— Πᾶω, κρημῆνε· ἔχω τὴν Ἐλένη σὸς κρεβάτι.

Τὸ πρῶτὸ γυρίζω.

Ἄ ἀρρωστος ἀναστίνεζε.

— Σκύψε, θέλω νὰ σοῦ πῶ κάτι. Σκύψε.

Ἄ ματρο-Μαθιὸς ἔσκυψε. Ἐφερε ταῦτι του κοντὰ σὸς στόμα τοῦ φίλου του. Ἄ ἀνασασμὸς του τὸν ἔκαιγε σὸς πρόσωπο.

— Ἐλα κοντὰ, ψιθύρισε ὁ Γρηγόρης. Κοντὰ... σκύψε... νὰ σοῦ πῶ.

Κάτι σὰν κλαδισμὸς ἀκούστηκε κ' ἔπειτα ἕνας ξερὸς βήχας. Ἄ Γρηγόρης φίλησε μετὰ λαχτᾶρα τὸ ματρο-Μαθιὸ σὸς πρόσωπο. ἤθελε νὰ τοῦ μιλήσῃ, μετὰ τὸν ἔπνιζεν ὁ βήχας.

Ἄ ματρο Μαθιὸς ἔβαλε τότε τὸ ἕνα χέρι κάτω ἀπ' τίς πλάτες τοῦ ἀρρωστοῦ, τὸ ἄλλο κάτω ἀπ' τὸ κεφάλι του και τὸν ἀνασῆκωσε στήν ἀγκαλιά του. Μετὰ ὁ βήχας δὲν ἔπαυε. Ἡ ἀδερφή πὸς εἶτανε σὸς πλαινὸ κρεβάτι ἔτρεξε, πᾶρη τὸ ποτήρι μετὰ τὸ νερὸ και τῶφερε στὰ χεῖλη τοῦ ἀρρωστοῦ, μετὰ κείνος δὲν ἤπιε.

Ἐβῆξε λιγάκι ἀκόμα, ὄς πὸς κόκκινο σάλιο ἔβαψε τὰ χεῖλη του. Ἐπειτα ἀρρωσσε τὰ βλέμματα

αριθ. 1672, σελ. 4, στήλ. 4, σειρά 20, γράφει τον ακόλουθο μαργαρίτη:

Γάμοι ευόωνοι

α' Έν Αδριανουπόλει έτελέθησαν έπισημότατα στην παρελθούσα Κυριακή οι γάμοι του κ. Κ. Κυριαζοπούλου, ιατρού εν Μελβούρνω της Αυστραλίας, μετὰ της υπό πολλών φυσικών και έπικτήτων χρυσιμάτων πεπρωκυιμένης: δ' δος Αντιγόνης Κ. Δήμησσης, πρυτάνεως του έν τη πολιε ταύτη ιατρικού σώματος, ενός των κυριωτέρων αυτέθι έθνικών και έκπολιτιστικών παραγόντων.

Α σάς άρειοι περάστε τον στό «Νουμά», γιατί τώρα κοντά ο Σπανούδης μέ την «Πρόοδόν» του άρχισε να μάς θυμίζει τη μακκρίτισσα «Πρώτα».

Γ. Γ.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

(Από Πέμπτη σέ Πέμπτη)

Το περασμένο Σάββατο παρατηρήθηκε το Υπουργείο Θεοτόκη και κλήθηκε ο κ. Ράλλη να σχηματίσει Υπουργείο. Οι νέοι ύπουργοί όριστήκανε την Τρίτη και είναι: Ράλλης, ύπουργ. των Οικονομικών, Ε. Μανουσσιαννάκης των Στρατιωτικών, Β. Μισούλης των Ναυτικών, Ζωγράφος των Έξωτερικών, Ν. Σπράτος των Έσωτερικών, Έπ. Δεληγιάννης της Δικαιοσύνης και Γερόκωστόπουλο της Παιδείας.—Καταστραφτικοί σεισμοί γινήκανε πάλι την περασμένη βδομάδα στην Αμαλιάδα και στα γύρω χωριά. Το χωριό Χαβαρι καταστράφηκε σχεδόν άλάκαιο, πάνου από φεράνα σκοτωθήκανε, άπειροι λαθωθήκανε και τα σπίτια άλλα πέσανε κι άλλα βλαφτήκανε σημαντικά. Ζημιές πάθανε και τα χωριά Καλύδια, Σαμπάναχα, Σώστης και Όλγα.

Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Όλη τη βδομάδα μας την περάσαμε με την ύπουργική μεταβολή. Αύ-ό δά φαίνεται κι από το σημερινό μας «Χρονικό βδομαδιάτικο», το φωτογ. «Αν έλειπαν κ' οι σεισμοί της Αμαλιάδας, να κόψουμε λιγάκι τη μονοτονία, θέματα για κρέμασμα.

—Ο κ. Ράλλης πριν κόμει το Υπουργείο του φώναζε πως δε βλάφτει να γίνουνε και σήμερα άκόμα βουλευτικές εκλογές. Τώρα πού έγινε πρωθυπουργός είδε πως βλάφτει και δε μιλάει πιά για διάλυση.

—Μά μίλησε ο βουλευτής κ. Ρεπουλής μ' ένα τσουχτερό γράμμα του πού δημοσιεύτηκε στην «Έστια» της Τετάρτης και του το θυμήσε, σά νάν του λέγε: «Τσαμπούναγες δεο βρίσκουσαν άπ' έξω και τώρα λούραζες πού γίνηκες πρωθυπουργός.»

—Οι έφημερίδες καθημερινά δημοσιεύουν τώρα το «Έργα και ήμέραι του Νέου Υπουργείου», δηλ. πάφες, διορισμούς και μεταθέσεις. Κι όμως το Υπουργείο του Ράλλη ήρθε για να σώσει τον τόπο. Για την ώρα, κατα γίνεται να σώσει το κόμμα του πού λιμοχτονούσε τέσσερα χρόνια έξω από την Αργή.

—Όσο για τη σωτηρία του τόπου, έχουμε καιρό, αφού τίποτα δε μάς βιάζει.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ε. Ίγ. στην Καλκούτα. Λάβαμε τη συντρομή κ' εύχαριστούμε.—κ. Θ. Πρ. στο Δεδεχίτς. Λάβουμε τη συντρομή και σ' εύχαριστούμε. Σου στέλνουμε το 348.—κ. Α. Γεωρ. στη Σάμο. Φρόντισε, σέ παρακαλούμε, για τις άπόδειξες πού σου στείλαμε.—κ. Γ. Γ. στην Προύσα. Σ' εύχαριστούμε. Θυμήσου και για τη συντρομή.

ΜΕ ΜΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100 000 !

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έκαστον γραμμάτιον ισχύον διά την κλήρωσιν 25 Οκτωβρίου 1909 τιμνται άντι μιας δραχμής.

ΚΕΡΡΑΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓΑ ΚΕΡΡΑΟΣ	έκ δραχ.	100,000
1 Κέρδος	» »	25,000
1 « έρδος	» »	10,000
3 Κέρδη	» »	5,000
5 Κέρδη	» »	1,000
118 Κέρδη	» »	100
557 Κέρδη	» »	50

1000 έν όλω κέρδη άξίας δραχμών..... 225,000

Γραμμάτια πωλούνται. Είς τα σήμοσια ταμεία και λοιπας δημοσίας αρχάς, είς τας Τραπεζάς, είς τούς σταθμάργας και στασιάρχας των σιδηροδρόμων, τούς διαχειριστάς των μονοπωλίων και τα πρακτορεία των έφημερίδων πρὸς δραχ. μίαν έκαστον γραμμάτιον, ισχύον διά μίαν έκ των τριών τελευταίων κληρώσεων.

Δια πάσαν πληροφορίαν ή ζήτησιν γραμματίων άπευθυντέον είς τό Γραφείον του Έθνικού Στόλου και των αρχαιοτήτων, ύπουργείον Οικονομικών είς Αθήνας.

Ο διευθύνων τμηματόρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΜΑΝΩΛΗΣΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκανε στή Λειψία και πωλούνται στα γραφεία του «Νουμά».

α') ΠΟΙΗΣΗ ΜΑΛΑΚΑΣΗ :

- 1) Στην άνέμη καρφωμένα Δρ. 1.—
- 2) Τραγουδάκι » 1.—
- 3) Στη νησο πέρα ο πύργος της Αθώ-ρητης » 1.—

β') ΠΟΙΗΣΗ ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗ :

- 4) Μολιδιάτισσα Δρ. 1.—
- 5) Μισιριώτισσα » 1.—
- 6) Ρουμελιώτισσα » 1.50
- 7) Αφροδίτη » 1.50
- 8) Χαίντε χούρδε » 1.—
- 9) Μικρούλα » 1.50
- 10. Στόν Έποπα (μαλλιαιρικά Πόπ!) Χαρίζεται. Όλα μαζί ένας τομος δρ. 5.

ΤΟ ΜΟΤΟ ΜΑΣ

Με γλώσσα ζωντανή να πούμε ζωντανές ιδέες στο ζωντανο λαό.

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Έκδοσες στή ζωντανή μας γλώσσα των καλύτερων έργων των πύδ ξακουσμένων φιλόσοφων. Βγήκε κιάλα το πρώτο βιβλίο

ΤΟ ΕΞΕΡΙΖΩΜΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΙΑΣ

Το δεύτερο βιβλίο πού θα έκδοθει σέ λίγες μέρες θάναί

Η ΜΑΝΝΑ

Του Μάξιμ Γκόρνυ

Συντρομή χρονιάτικια φρ. χρ. 15, εξαμηνιατικια φρ. χρ. 7,50.

Laos' Monthly Libriy
306 w. 54 th. St., Carty
New York

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έντοκοι καταθέσεις

Καταθέσεις είς τραπεζικά γραμμάτια

Τροποποιήθηκε της κλίμακος των τόκων των είς τραπεζικά γραμμάτια νέων εντοκων καταθέσεων έν όψει ή επί προθεσμία δηλοποιείται, ότι από 15 Απρίλιου 1909 ή Έθνική Τραπεζά της Ελλάδος δέχεται παρά τη Κεντρική Καταστήματι και τούς Υποκαταστήμασιν αύτης καταθέσεις είς τραπεζικά γραμμάτια άποδοτέας έν όψει ή έν ώρισμένη προθεσμία επί τόκω.

1) 1 τοίς 0 0 κατ' έτος δια τας έν όψει άποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσού δρ. 10.000, πέραν δε του ποσού τούτου του τόκου όριζόμενου είς 1 τοίς 0 10 κατ' έτος μέχρι 50.000 δραχμών πέραν δε του ποσού τούτου είς 1 1/2 τοίς 0 10 Αί καταθέσεις αύται γίνονται δεκταί και είς άνοικτόν λογαριασμόν παραδόμενου τῷ καταθέτη διβιβλιρίου λογαριασμού και β βιβλιρίου έπιταγών.

2) 2 τοίς 0 10 κατ' έτος δια τας καταθέσεις άποδοτέας μετά 55 μήνας τουλάχιστον.

2 1/2 τοίς 0 10 κατ' έτος δια τας καταθέσεις τας άποδοτέας μετά έν έτος τουλάχιστον.

3) 3 τοίς 0 10 κατ' έτος δια τας καταθέσεις τας άποδοτέας μετά δύο έτη τουλάχιστον.

3 1/2 τοίς 0 0 κατ' έτος δια τας καταθέσεις τας άποδοτέας μετά τέσσερα έτη τουλάχιστον.

4) 4 τοίς 0 0 κατ' έτος, δια τας καταθέσεις της άποδοτέας μετά πέντε έτη τουλάχιστον ως και δια τας πέρα των πέντε ετών ή τας διαρκείς

Καταθέσεις είς χρυσόν

Δέχεται στή έντόκουσ καταθέσεις είς χρυσόν ή το είς φραγκα και λίρα Αγγλίας, άποδοτέας έν ώρισμένη προθεσμία ή διαρκείς επί τόκω:

1 1/2 τοίς 0	κατ' έτος δια καταθέσεις 6 μηνών τουλάχιστον
2 » » » » » »	» 1 έτους »
2 1/2 » » » » » »	» 2 έτών »
3 » » » » » »	» 4 » »
4 » » » » » »	» 5 » »

Αί όμολογίαι των εντοκων καταθέσεων έκδίδονται κατά έκλογήν του καταθέτου όνομαστικα ή άνόνομοι.

Το κεφάλαιον και οι τόκοι όμολογιών πληρώνονται παρά τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι και τῇ αίτήσει του καταθέτου Υποκαταστήματι της τραπεζής είς τό αυτό νόμισμα εί, ο έγένητο ή καταθεσεις.

Η έν Αθήναις υπό την Υ. προστασίαν της Α. Μ. του Βασιλέως, Βιομηχανική και Έμπορικη Ακαδημία δηλοί, ότι τα μαθήματα των σχολων αυτης (Γεωργικης, Βιομηχανικης, Έμπορικης, Μηχανουργικης, Αρχιτεκτονικης), ζαχονται τη 15η Σεπτεμβρίου, αι δε έγγραφαι από της 20ης Αυγουστου. Πρόγραμμα άποστέλλεται δωρεάν είς τους αίτούντας.